15 სექტემბერი 1930 წ. № 17 (41) წელიწადი მეორე ფასი 15 კაპ.

დროშა

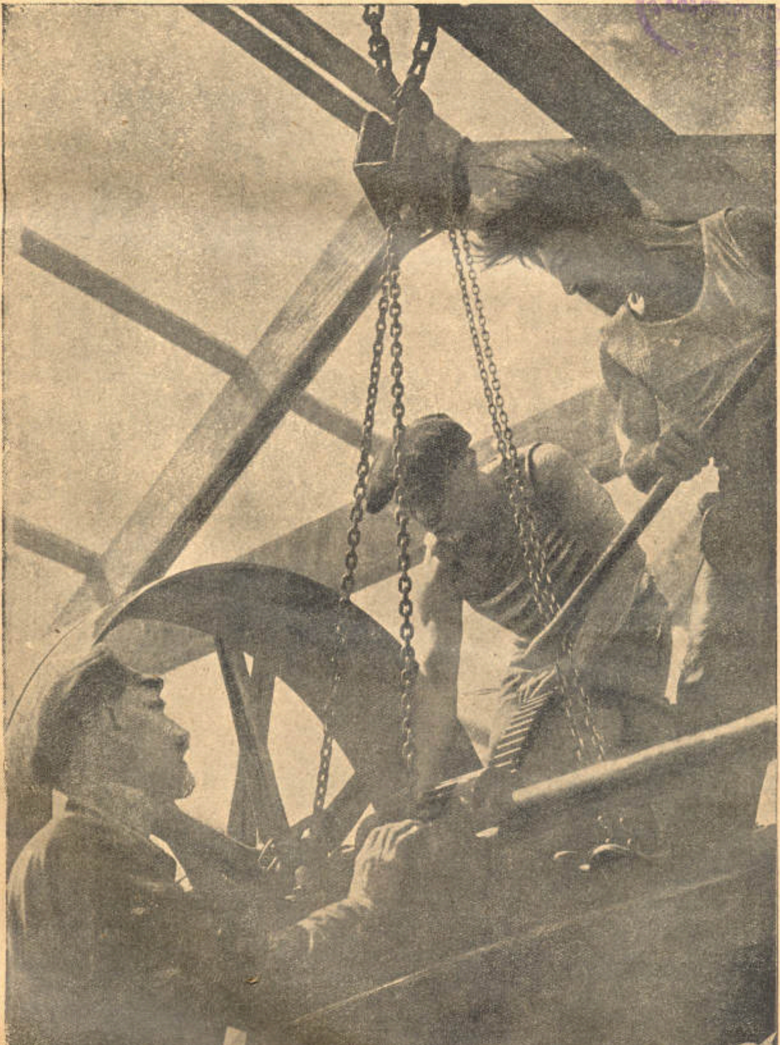

ა.-ქ. ნაგებობათა ინ სტიტუტი (ვაკე) პრესის დადგმა

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

დროშა

რედაქც. მისამართი: რუსთაველის პრ. № 16
შესავალი წულუკიძის ქუჩიდან

მდივანთან მოლაპარაკება: 12—2 საათამდე.
რედაქცია დაწუნებულ მასალებს არ უბრუნებს ავტორებს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სოციალისტური შრომის ზეიმი

20 სექტემბერი—ინდუსტრიალიზაციის დღე ა.მ-კავკასიაში

ათიოდე დღის შემდეგ იწყება ხუთწლიანი სამეურნეო გეგმის შესრულების მესამე წელი — ხუთწლედის ხერხემალი. საბჭოთა კავშირის მუშების ორი წლის გმირულმა ბრძოლამ ხუთწლედის შესასრულებლად, უდაოდ დაუმტკიცა ყველას, რომ ჩვენი ქვეყნის თავისუფალ მუშათა კლასს შესწევს უნარი და ძალღონე სოციალიზმის ასაშენებლად. ჩვენ შევსძელით ინდუსტრიალიზაციის ისეთი ტემპების გაშლა, რომ გაოცებაში მოდიან ამერიკის — კაპიტალიზმისა და ტეხნიკის ყველაზე უფრო მოწინავე ქვეყნის სპეციალისტები. იმ დროს, როცა ყველა ქვეყნების კაპიტალისტები იმის ცდაში არიან, რომ შეამცირონ წარმოება, რათა შეაჩერონ თავიანთი მოგების დაცემა, საბჭოთა კავშირი წარმოადგენს ერთადერთ ქვეყანას, სადაც მრეწველობის განვითარება, პროდუქციის გადიდება — მთელი ქვეყნის, ყველა ორგანიზაციების ყურადღების ცენტრშია. სოციალისტური მშენებლობის დასაჩქარებლად მუშათა კლასმა ამოცანად დაისახა მთელი ხუთწლიანი გეგმის შესრულება ოთხი წლის ვადაში (გეგმის ზოგიერთი ნაწილები სრულდება კიდევ უფრო მოკლე დროში — 2 ნახ. —3 წელიწადში). ამ თავისი მიზნის მისაღწევად საბჭოთა კავშირის მუშებმა შეიმუშავეს და ფართოდ გამოიყენეს მუშაობის მთელი რიგი უძვირფასესი მეთოდები და ხერხები: სოციალისტური შეჯიბრება, დამკვრელობა, ბოლომდე მიმყოლი ბრიგადები, საზოგადოებრივი ბუქსირი და სხვ. ყველაფერი ეს იმის მაჩვენებელია, რომ ჩვენი ქვეყნის მუშათა კლასი ღრმად არის გამსჭვალული იმ უდიდესი ამოცანების შეგნებით, რომლებიც მას დააკისრა ისტორიამ და მსოფლიო სოციალისტური რევოლუციის მეთაურობამ. მუშაობის ამ ახალი ფორმების და მეთოდების შემუშავება, გამოყენება და ფართოდ გაშლა შეუძლია მხოლოდ ჩვენი ქვეყნის მუშათა კლასს, რომელიც არის ყველა საწარმოო იარაღების და საშუალებების, მთელი სახელმწიფო მმართველობის ბატონ-პატრონი.

დამდეგ ახალ სამეურნეო წელს —ხუთწლიანი გეგმის მესამე წელს— საბჭოთა კავშირის მუშათა კლასი ხვდება შეიარაღებული სოციალისტური ტემპებისა და გეგმის ვადაზე ადრე შესრულებისათვის ბრძოლის ახალი მეთოდით: შემხვედრი საწარმოო - საფინანსო გეგმა — ეს არის ქვეყნის მუშათა კლასმა გამოსჭედა სოციალისტური მშენებლობის დასაჩქარებლად, იმისათვის, რომ რაც შეიძლება ჩქარა „დავეწიოთ და გავუსწროთ კაპიტალისტურ ქვეყნებს“.

შემხვედრი საწარმოო - საფინანსო გეგმა, გარდა იმისა, რომ მას ღრმა პოლიტიკური მნიშვნელობა აქვს, როგორც იმის მაჩვენებელი, რომ მუშათა ფართო მასები უაღრესად არიან დაინტერესებული სოციალისტური მშენებლობით, ამავე დროს უდიდესი პრაქტიკული მნიშვნელობის მქონე მოვლენაა. წესიერად შედგენილი საწარმოო - საფინანსო გეგმა აღურიცხავად არ სტოვებს არავითარ შესაძლებლობას, რომელიც კი ცალკე დაზგას, საამქროს და საწარმოს მოეპოვება საწარმოო - საფინანსო გეგმის გასაფართოებლად და წარმატებით შესასრულებლად და ამრიგად საშუალებას იძლევა შევადგინოთ ისეთი საერთო პრაქტიკული საწარმოო-საფინანსო გეგმა, რომელიც კიდევ უფრო დააჩქარებს სოციალისტური მშენებლობის ტემპებს.

ამავე დროს შემხვედრი საწარმოო-საფინანსო გეგმა მუშათა კლასის ღირსეულ პასუხს წარმოადგენს მემარჯვენე ოპორტუნისტების მიმართ („მემარცხენე“ ოპორტუნისტებმა ხომ დიდი ხანია დაივიწყეს თავიანთი „ზეინდუსტრიალიზაციის გეგმები“ და ახლა მემარჯვენეებთან ერთად იბრძვიან სოციალისტური სწრაფი ტემპების წინააღმდეგ), რომლებიც უარჰყოფენ ინდუსტრიალიზაციის ბოლშევიკურ ტემპებს.

ინდუსტრიალიზაციის დღეები, რომლებსაც საბჭოთა კავშირის მუშები ატარებენ, წარმოადგენენ პარტიის ლენინური ხაზის სისწორის საუკეთესო დადასტურებას და ამავე დროს რაზმავენ მშრომელი მასების ყურადღებას ინდუსტრიალიზაციის ამოცანებისა და იმ ნაკლოვანებების გარშემო, რომლებიც აფერხებენ სოციალისტური მშენებლობის კიდევ ფართოდ გაშლას.

ინდუსტრიალიზაციის დღე ამიერ-კავკასიაში ტარდება 20 სექტემბერს — ბაქოს 26 კომუნარის დღეს. ინდუსტრიალიზაციის პოლიტიკას, რომელსაც პარტია ატარებს, ორმაგი მნიშვნელობა აქვს საბჭოთა კავშირის ისეთი რაიონებისათვის, როგორიც არის ამიერ-კავკასია, სადაც წინად, თვითმპყრობელობის დროს, არავითარი ყურადღება არ ექცეოდა ადგილობრივი საწარმოო ძალების განვითარებას. ინდუსტრიალიზაციის ეს პოლიტიკა ეკონომიურად მოწინავე რაიონების რიგებში აყენებს წინად დავიწყებულ და ჩამორჩენილ კუთხეებს, სჭედს ადგილობრივ პროლეტარულ კადრებს და ამრიგად მტკიცე დასაყრდენს ქმნის სოციალისტური მშენებლობისათვის.

ამიერ-კავკასიის მუშები ინდუსტრიალიზაციის დღეს ერთხელ კიდევ დაამტკიცებენ, რომ საბჭოთა კავშირის პროლეტარიატთან ერთად ისინი მუდამ მზად არიან იბრძოლონ სოციალისტური მშენებლობის ბოლშევიკური ტემპებისათვის, კომუნისტური შრომის გამარჯვებისათვის.

ი. წ—ძე.

ბაქოს კომუნარების ხსოვნას

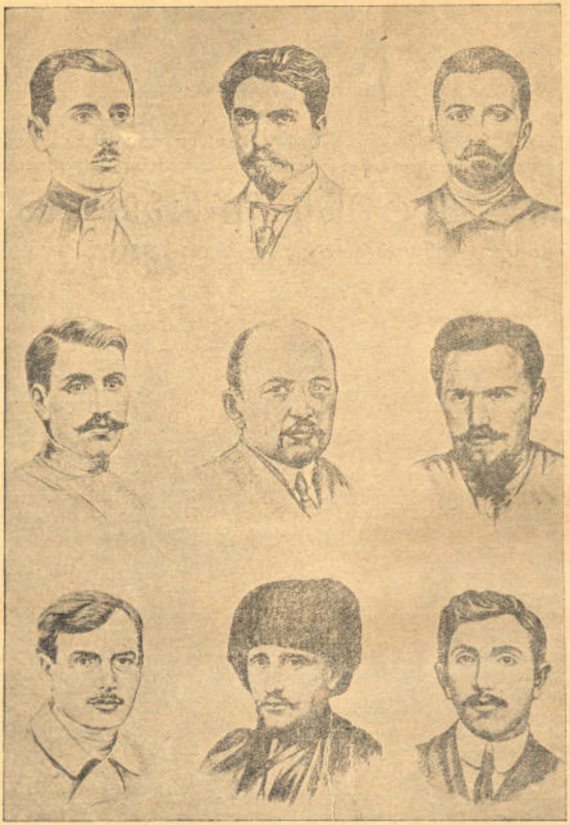

ზევით: **გ. კორგანოვი, ს. შაუმიანი, პ. ჯაფარიძე.** შუაში: **ს. ოსეპიანცი, ა. ამირიანი, პ. ზევინი.** ქვევით: **ი. ფიოლეტოვი. გ. პეტროვი, მ. ვეზირევი.**

20 სექტემბერს სრულდება 12 წელიწადი მას შემდეგ, რაც ინგლისის იმპერიალიზმის აგენტებმა ვერაგულად დახვრიტეს ბაქოს 26 კომუნარი. 12 წლის წინად, როდესაც მთელ რუსეთში სამოქალაქო ომი იყო გაჩაღებული, და შავ-ბნელი ძალები ამხედრდნენ მუშურ - გლეხური ხელისუფლების წინააღმდეგ, ბაქოს პროლეტარიატს, 26 კომუნარის მეთაურობით, მხნედ ეჭირა ხელში წითელი დროშა. ბაქოს პროლეტარიატს დიდი ბრძოლები გადახდა, ერთი მხრით თურქეთთან, ხოლო მეორეს მხრივ ინგლისის იმპერიალიზმის აგენტებთან. ბრძოლა მეტად უთანასწორო პირობებში სწარმოებდა, რის გამო, ბაქოს პროლეტარიატი დროებით შედრკა. ამით ისარგებლეს მენშევიკებმა, დაშნაკებმა და ესერებმა, და მოიწვიეს ინგლისის ჯარები, ვითომდა ბრბოებისაგან თავის დასაცავად, ნამდვილად კი პროლეტარიატის გასანადგურებლად ბაქოში. ბაქოს ხელში ჩაგდებით ინგლისელებს სურდათ ამიერ - კავკასიაზე გაბატონება, რასაც თავის იმპერიალისტური ზრახვებისათვის გამოიყენებდნენ. ეს კარგად ესმოდა ბაქოს პროლეტარიატს და არაფერს ზოგავდა, რათა ბაქო არ ჩავარდნოდა იმპერიალისტებს. როდესაც ბაქოს საბჭომ, სოციალ - გამცემლების გავლენით, გადასწყვიტა ინგლისის ჯარის მოწვევა, სახალხო კომისართა საბჭო გადადგა. ბაქოს კომუნარები გამცემლებმა გადასცეს ინგლისის სამხედრო მისიის მეთაურს ასხაბადში, ვითომდა ინდოეთში გასაგზავნად. ნამდვილად კი, 1918 წლის 20 სექტემბ[illegible]ა, კომუნარები გზაში ვაგონიდან გამოიყვანეს და დახვრიტეს. მენშევიკ - მუსავატ-ისერები ფიქრობდნენ, რომ მუშათა კლასის მეთაურთა განადგურებით ჩაშლიდნენ იმ დიდ მოძრაობას, რომელსაც 26 კომუნარი მეთაურობდა, მაგრამ მათი იმედები ჩაიშალა. ორმა წელმაც ძლივს განვლო ამ საშინელი ტრაგედიის შემდეგ, რომ აზერბეიჯანში მოისპო არა მარტო ადგილობრივი კონტრრევოლიუციის თარეში, არამედ ინგლისელების ბატონობაც და საბჭოთა ხელისუფლება დამყარდა.

ამიერ - კავკასიის მშრომელებმა 26 კომუნარის ხსოვნის უკვდავსაყოფად, მათი დახვრეტის დღე, 20 სექტემბერი, გამოაცხადა ინდუსტრიალიზაციის დღეთ.

ჰანს ლორბეერი*)

ფ ა ბ რ ი კ ა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გზატკეცილი ქალაქიდან იწყებოდა, სწორად სოფელს და მიდიოდა დასავლეთისკენ ჰორიზონტამდე. იქვე, სოფლის უკან, ტყე იწყებოდა, რომელიც გზას მიჰყვებოდა წისქვილამდე, რომელიც დიდი მინდვრის განაპირას იდგა. ხეების წითელი ძირები გაშუქებული იყვნენ საღამოს მზის ნაზი სხივებით. ტოტებში ზანტად გაირბენდა ქარი. ქარი მინდვრებიდან ჰქროდა და თან მოჰქონდა გაფხვიერებულ ნახნავების სუნი.

მაღალი ნაძვის ქვეშ იჯდა ვიღაც ბიჭი, რომელიც სივრცეს გაჰყურებდა. მისი თვალები დიდხანს ჩერდებოდნენ სისხლივით წითელ ღრუბლებზე. მასში განუზომელი მწუხარება სჭვიოდა, მწუხარება მინდვრებისათვის, რომლებსაც ის ჯერ არ იცნობდა, მაგრამ ასე უნდოდა გაეცნო. მას უნდოდა ენახა, რათაც არ უნდა დასჯდომოდა ენახა უცხო ქვეყნები, ქალაქები, მთელი, ველები და ზღვა.

სოფლიდან ბავშვების ერთამული მოისმოდა, დროგამოშვებით ძაღლი ყეფდა.

შეკავიანებული შევირდი ზანტად მოიზლაზნებოდა და გაჰყვა გზას მიჭისათვის უცნობ ქალაქისაკენ.

პატარა ფელიქს ენზიდლს კიდევ უფრო გაუღვივდა მოგზაურობის სურვილი.

როდესაც მზე წისქვილს მოეფარა, ბიჭი წამოხტა, რომ უფრო დიდხანს ემზირა მისთვის. მაგრამ რამდენიმე წამის შემდეგ მზე სულ გაჰქრა. მაშინ ბიჭი აძვრა ნაძვზე. ის სულ მაღლა მიძვრებოდა, წვეროსაკენ. და აი, მან ერთხელ კიდევ დაინახა მზე. ის დიდხანს ბრწყინავდა შორეულ მინდვრებზე და ოქროს ბურთივით მოსჩანდა მდინარეში. ფელიქს ენზიდლი ზეიმობდა, რომ ერთხელ კიდევ შესძლო მზის დანახვა.

მაგრამ, როდესაც გამარჯვებით დამთვრალმა მან მკერდი შემოიღერა, უცბად დაფართხალდა და საშინელი ყვირილით დაუწყო ძირს ძვრა. მზე უცბად ჩაქრა და ბიჭი ჭიისაქით მოსწყდა და გადავარდა ნაძვნარის ქვეშ მყრალ მუხნარში. ერთი წუთით უმოძრაოდ იწვა, როდესაც იგრძნო, რომ ცოცხალია, აძ... ბოლო ძალით გამოძვრა სინათლეზე.

მან ხელი მოისვა ტანზე და გაისინჯა ხელ-ფეხი. არაფერი ეტყობოდა, არავითარი ნაკაწრი ან სისხლი. მაშინ მას უცბად გულს ისე მოეშვა, რომ მოუნდა სიხარულისაგან ყვირილი დაეწყო. მაგრამ შეამჩნია შარვალი მუხლზე გამოგლეჯილდა და გუნება უცრად შეეცვალა. მზად იყო ტირილი დაეწყო და თითქმის ცრემლებიც კი მოადგა თვალებზე. ნაღვლიანად ფიქრობდა შორეულ ქვეყნებზე, სადაც მას შეეძლო უდარდელად ყოფნა, შორს თავის მხეც მამისაგან, მისი მძიმე შეხედვისაგან და სასტიკი ცემა-ტყეპისაგან. ოჰ, როგორ სძულდა მას ის კაცი, რომელსაც ჯიბეში მუდამ არყის ბოთლი ჰქონდა და ტუჩებზე კი ლანძღვა-გინება. საღამოობით მამა მისი დაეხეტებოდა სოფლის ქუჩებში, გაჰყვიროდა სიმღერებს და რაღაცაზე მსჯელობდა თავისთავად. როდესაც სახლში მოვიდოდა, ბავშვებს მისტყეპავდა. თუ ბავშვები დედასთან მივიდოდნენ დახმარებისათვის, ის მასაც წიხლებს დაუშენდა. ამასთან ის ილანძღებოდა და სახლის დაწვით იმუქრებოდა. და მხოლოდ როდესაც მეზობლები მას ჟანდარმების დაკარგვამდე სცემდნენ, მაშინ დაწყნარდებოდა და ტანისამოსით და ჭუჭყიანი ჩექმებით მიეგდებოდა ლოგინზე. დედა კი, ცრემლებით თვალებზე, დაუწყებდა გახდას და ჭუჭყისა და სისხლის მოზანვას. მიუხედავად ტანჯვისა, მას უყვარდა ეს კაცი, წყნარი და მომთმენი ის უყვარდა მას.

ფელიქსს გააერთოლა. მას არ ესმოდა დედის საქციელი. ის აი ამ პაწია ხელებით, უშიშრად, არც კი შეიბრალებდა, ისე დაახრჩობდა მამას. და როდესაც მის წინაშე, დახეული შარვლიდან, გადაიშალა სასტიკი დასჯის და ცემის ქვესკნელი, ისეთმა სასოწარკვეთილებამ მოიცვა, რომ ის მზად იყო გაქცეულიყო ამ გზატკეცილზე, შორს. მაგრამ მას მშობლიური ძაფები აკავშირებდა დედასთან. განა შეეძლო მას თავისი არსებობის ათი წლის განმავლობაში გადატანილი ცხოვრების ქარიშხლები? არა! ის უეჭველად დაითობინებდა, დედის მზრუნველობის გარეშე რომ დარჩენილიყო. ქვეყანა ისეთი სასტიკია, ისეთი ულმობელი სუსტებისადმი. ის დაამცირებდა, გაანადგურებდა ფელიქს ენზიდლს, იმიტომ, რომ ფელიქსი ღარიბი იყო.

ბიჭი ნელი ნაბიჯით გაუდგა გზას სოფლისაკენ. აი, ის მივიდა პირველ თხრილთან, მის უკან მიდის ვიწრო გზა, რომლითაც შეიძლება გასვლა დიდ მოედანზე სკოლის წინ.

ფელიქს ენზიდლს არა ერთხელ უვლია ამ გზით. მაგრამ დღეს თითქოს ტყვია ჰკიდია ფეხებზე. ერთი ნაბიჯიც ვერ გადადგა ტყიდან. უკვე გვიან არის, ძალიან გვიან. სოფელი ღამეში გაეხვია. ბავშვი ვერ ბედავდა სახლში წასვლას. დაქანცულმა ის ხეს მიეყრდნო და დამშვიდებით იგრძნო, რომ ზურგიდან მოიცვა დაღლილობა. ნეტავ შეიძლებოდეს სამუდამოდ დარჩენა ამ ხის ქვეშ! ის მოაწყობდა პატარა ქოხს, საღამოს იმზირებოდა და აგერ აქ მინდვრებზე. გზატკეცილის იქით რომ მოსჩანს, სადაც ჯერ არ აუკრეფიათ ბოლოკი და კომბოსტო, ღამღამობით შეიძლება თავი გამოიკვებოს სოკოებით ან ბალახით. შემდეგ ის დაიწყებდა ნადირობას კურდღლებზე და ბაჭიებზე, მაჭრის დაგიბდა მათ სოროებთან. ასე რომ, ყოველ შემთხვევაში, შიმშილისაგან არ მოკვდებოდა. ამასთანავე, გულკეთილი ხალხი არ დასტოვებდა მას ბედის ანაბარას. მოვიდოდნენ მასთან ტყეში და მოუტანდნენ ხან პურს, ხან ყველს, ხან ერთი-ორ იაშელს... ფელიქსი მთლად აღინთო ამ ოცნებებისაგან. მაგრამ აქ მას დედა მოაგონდა და უარჰყო თავისი გეგმა. არა! დედა ალბად არ გამოჰყვებოდა ტყეში საცხოვრებლად. მაშინ კი ფელიქსი სამუდამოდ მარტო დარჩებოდა. ავად რომ გამხდარიყო—ვინ მოუვლიდა ჩიის, ვინ მოუვლიდა. და მერე უცბად რომ მომკვდარიყო?

მან სასწრაფოდ დასტოვა ტყე და გასწია ვიწრო გზით. მალე მივიდა მოედანზე სკოლის წინ. მოედანი ცარიელი და ბნელი იყო. სინათლე მარტო მასწავლებლის ბინაში ენთო და წითელ ზოლად ეცემოდა მიწას ფანჯრის წინ. ფელიქსი შიშით გადახტა ამ ვიწრო ზოლზე და მთლად სულშეხუთულმა მიირბინა სახლამდე.

ჩუმად შეიპარა დერეფანში. სამზარეულოს კარების წინ შეჩერდა და ყური დაუგდო, ხომ არ მოისმის მამის ხვრინვა ან დედის ტირილი. მაგრამ არაფერი ისმოდა. მაშინ მან მტკიცეთ მიჰკრა კარებს ხელი და შევიდა.

დედა მაგიდასთან მარტოდ იჯდა. უნცროსი და-ძმებს უკვე ეძინათ. მამა კი არ დაბრუნებულიყო სამუშაოდან. ალბად კიდევ სადმე ლოთობდა და სიმამაცეს იგროვებდა, რომ ლაზათიანად ეცემა ოჯახისათვის. ფელიქსმა წუთით თითქოს თავისუფლად ამოისუნთქა, მაგრამ მაშინვე მოისაზრა, რომ საზიზღარი ფინალი, ადრე თუ გვიან მაინც დადგებოდა...

დედამ მაშინვე შეამჩნია შვილს მუხლზე დახეული შარვალი. მან კითხვით შეხედა შვილს და მწუხარედ თავი გაიქნია. მისი თვალები მწუხარებით იყო სავსე. ბავშმა იგრძნო, თითქოს გულში რაღაცამ უჩხვლიტა.

— ეს მე ხიდან ჩამოვარდი,—განაცხადა მან.

დედამ ხელახლა გაიქნია თავი და წარმოსთქვა:

— ასე მაღლა არ უნდა შემძვრალიყავი.

— მე მინდოდა მზე მენახა,—დაიწყო თავის მართლება.

მაგრამ დედა უფრო დანაღვლიანდა. თითქოს სამზარეულოს მაგიდის იქით უშინაარსო სიცოცხლე დაინახა.

— მზე ჩვენთვის არ არის, შვილო! შენ ცხოვრებისა არაფერი იცი. ჩვენ, ისეთი ღარიბები, ისეთი ნაცრისფერები ვართ, რომ მზეს ეშინია ჩვენი. ხომ აღარ გამოუდგები მას?

ფელიქსმა ვერ შეძლო „ხო"-ს თქმა, მაგრამ არც „არა" სთქვა. ის ჯაჯღანებული მივიდა მაგიდასთან და დედას ხელი გაუწოდა. უცბად ატირდა.

დედამ ალერსით მოხვია ხელი. მაშინ ბავში უფრო აქვითინდა. მხოლოდ დედის ხანგრძლივი ალერსის შემდეგ დამშვიდდა.

— დაწექი, დაიძინე,—უთხრა დედამ, როდესაც ბავშს ცრემლები შეაშრა.

ბავშმა თავი გაიქნია და მაგიდას არ მოშორდა.

— ილოდე, მამაშენი გცემს,—გააფრთხილა დედამ.

— ჩვენ ერთად დავუცადოთ მას,—დაჟინებით სთქვა ბავშმა.

მაშინ დედამ თავი დაანება.

და აი, ასე ერთად უცდიდნენ, როგორც ორი მსჯავრდადებული სიკვდილს უცდის. დედა ძლივს სძლევდა დაღლილობას. ბავში კი ბავშური შიშით თრთოდა იმის წინაშე, რაც უნდა მომხდარიყო. ეზოში ღამე გაბატონდა.

უცბად, ვიღაცა ხმაურით შემოიჭრა გარეთა კარებში. ფეხის ხმა სულ უფრო ახლოვდება... ეს მამაა. როდესაც ის შემოვიდა, ბავშს გაქცევა უნდოდა, მაგრამ დედამ თვალით ანიშნა დარჩენილიყო. მამა სამზარეულოს შუაში იყო. აქ ის გაჩერდა და რამდენიმე უწმაწური ლანძღვა-გინება დაიბურტყუნა. იღლიაში ეჭირა თავისი სამუშაო იარაღები. დედა მიხვდა, რომ კვლავ მთელი კვირეებით სახლში იჯდება და ოჯახში ისიმშილებს. ამ ფიქრისაგან მას შეაკრთოლა. ის კაცი ხომ სრულიად გამოუსადეგარი გახდა—მისი ძალა არაყმა გაანადგურა, მისმა ლოთობამ ოჯახი გააღატაკა.

დედა წამოდგა, რომ იარაღები გამოერთმია. წყნარად შეხედა ქმარს და მოკრძალებით გაუწოდა ხელი. ლოთის დასიებულ თვალებში სიხარულმა გაიელვა: მისი ეშინიათ... ქმარმა ცინიკურად გადაიხარხარა და იარაღი ფეხებში მიუგდო. ქალმა აიღო იატაკიდან და კუთხეში წაიღო, სადაც კალათი იდგა სარეცხით.

მამის სისხლით სავსე თვალები რაღაცას დაეძებდნენ ოთახში და ბავშზე შეჩერდნენ. მათში საშინელმა ნაპერწკალმა გაიელვა.

— შენ რას აკეთებ აქ?

ბავში ჩუმად იყო. გული საშინლად უცემდა. მან შიშით შეხედა დედას და შემდეგ თავისი სოროს კარებს. ადგილიდან კი არ დაძრულა. ამან გააბრაზა მამა, ბარბაცით მან გადადგა ნაბიჯი ბავშისაკენ. უკვე ხელი მოიქნია, რომ დაერტყა. დედა ჩავარდა მათ

---

*) ჰანს ლორბეერი არის მჭედლის შვილი. გერმანული პროლეტარული ლიტერატურის ახალგაზრდა თაობის ნიჭიერი წარმომადგენელი. მან ადრე დაიწყო ფაბრიკებში მუშაობა. უკანასკნელად მუშაობდა დიდ ქიმიურ ქარხანაში. კომპარტიის აქტიური წევრია.

1925 წელს გამოსცა ლექსების კრებული, შემდეგ კი უმთავრესად მოთხრობებს სწერდა. 1928 წელს გამოსცა პაწია ნოველების კრებული „გაიღვიძეთ", რომელსაც დიდი საგიტაციო მნიშვნელობა ჰქონდა. ლორბეერი მწერლობას უყურებს როგორც კომუნისტური პროპაგანდის იარაღს.

შეჰ და თამამად შეხედა ქმარს. მშობლიური გრძნობამ მას ძალა მისცა—წინააღმდეგობა გაეწია იმ კაცისათვის, რომელიც სიმთვრალისაგან ცემას უპირებდა მის შვილს. ქმარი, რომელსაც თავისი მონა ასეთი არას დროს არ ენახა, გაშეშდა. მიუხედავად სიმთვრალისა, ის მიხვდა, რომ ეს აღგზნებული თვალები ემორჩილებოდნენ მხოლოდ ერთ ძალას, ძალას—დაეცვა თავისი შვილი, ამან უფრო გააბრაზა და ახლა დედას მიუტია. ფილიქსი კანკალებდა, ხელებით მაგრად ჩაბღაუჭებოდა მაგიდის ნაპირს და თვალს არ აცილებდა მამის მუშტებს. მის ნორჩ გულში საშინელი ბრძოლა იყო, ის გრძნობდა, რომ მას დედა იცავდა, მაგრამ ამავე დროს ხედავდა, რომ დედა საშინელი საფრთხის წინაშე იყო. საჭიროა, რამე მოიმოქმედოს! აუცილებლად საჭიროა! წინააღმდეგ შემთხვევაში მამა ჯერ დედას მოკლავს, შემდეგ ბავშვებსაც. ის კი, პაწია ფილიქსი, ვეღარას დროს ვერ ნახავს ქვეყანას, იმ ქვეყანას, რომელიც იწყება ტყისა და ველის იქით, გზატკეცილის სწორი ხაზის იქით. არა! მას არ უნდა სიკვდილი. დედამაც უნდა იცოცხლოს. მამა კი—ბოროტია, საშინელი. ყოველივე ზიზღი, რაც კი რომელიმე ადამიანშია, მასში დაგროვებულა.

მაგიდაზე გალესილი დანა იდო. მოულოდნელად ის დანა ფილიქსის ხელში გაჩნდა. ბავშვი გრძნობდა მისი ცივ პირს. მან იცოდა, რომ დანას უკან მაგიდაზე არ დასდებდა, არ შეეძლო დაედო.

დედა ჯერ კიდევ მხნედ იდგა მთვრალი ქმრის წინ. ქმრის თვალები რაღაც ცურავდა, თითქოს სისხლი. საზიზღარი ნაოჭი გაწვა მის მიწისფერ შუბლზე. მან მიიტანა ბანძური მუშტები დედის თვალებთან. შემდეგ დაჰკრა სახეში. დედა დაბარბაცდა. გახეთქილი ტუჩიდან სისხლმა გამოხეთქა წვრილ ნაკადულად. მაგრამ დედამ ხელები გაიშვირა, რომ შვილი დაეცვა. მაშინ გამხეცებულმა ქმარმა ერთხელ კიდევ დაჰკრა და ქალი კიდევ წაბარბაცდა. ბავშვმა საზარლად შეჰყვირა. დედა უსიტყვოდ მივიდა ლოგინთან და ხელში ცეცხლის საჩეჩი რკინა აიღო. ქმარმა საზიზღრად გაიცინა. მაგრამ უცბად მას სიბრაზე მოაწვა ყელში და ეცა ქალს. დაიწყო ჩუმი ბრძოლა. დედა დაეცა, დაჰკრა თავი კედელს და ახრიალდა. მამა კი ბარბაცით მოტრიალდა უკან, დანა წამოჰკრა სკამს და გაიშხლართა, თან ბავშვიც წაიყოლა. ხმაურზე უნცროს ბავშვებს გაეღვიძათ, შემოცვივდნენ და შეჩერდნენ კარებში, რადგან დაინახეს, რომ მათი უფროსი ძმა, როგორღაც შეშლილი, უაზროდ, თითქოს მას რაღაც უჩინარი ძალა აჩერებდა, სცემდა დანას მამის კისერში. ის ჰკლავდა მამას.

დედამ დაიყვირა. მერე წამოხტა და გამოართვა ბავშვი. მაშინ ბავშვები ხმამაღლა ატირდნენ. ისინი დარბოდნენ, ეჯახებოდნენ კარებს და დედას ყოველმხრიდან ეწებოდნენ. მოცვივდნენ მეზობლები და დაინახეს საკუთარ სისხლში მცურავი კაცი. ქალებმა იჭყივლეს და გარედ გაცვივდნენ. კაცები ჩუმად, თითქოს რაღაცას ელიან, შეჰყურებდნენ ხან გაფითრებულ დედას, ხან ბავშვს, რომელიც ებღაუჭებოდა დედას.

— ეს მე, მე, მე...—ლუღლუღებდა ის. მაშინ მათ დაინახეს, რომ ბავშვს ხელი გასისხლიანებული აქვს. ერთი მათგანი ქალაქში გაიქცა ექიმისათვის. დანარჩენებმა აწიეს მამა, გადაიტანეს ოთახში ლოგინზე და ყელი შეუხვიეს. ბავშვები გარშემო იდგნენ და ტიროდნენ.

როდესაც ექიმი მოვიდა, დედა ბავშვებით სამზარეულოში იჯდა. მას არც კი უნდოდა ოთახში შეხედვა. მისი სიყვარული ამ კაცისადმი გაქრა. მისთვის ეხლა სულერთი იყო, მოკვდებოდა ის, თუ განაგრძობდა ლოთობას და სხვისი ცხოვრების დამახინჯებას. ის საზღვრამდე მივიდა: მას უკვე ძალა აღარ ჰქონდა ეზრუნა ამ კაცისათვის. და როდესაც ექიმი სხვებთან ერთად გამოვიდა სახლის პატრონის ოთახიდან, მას თითქოს შორიდან მოესმა, რომ იმ ოთახში მიცვალებულია.

შემდეგ ისინი მარტონი დარჩნენ. დედა და შვილები ასე ისხდნენ მთელი ღამე და თვალი არ მოუხუჭავთ. მხოლოდ გათენებისას ბავშვებს დაეძინათ იქვე იატაკზე.

—:—

ტყე გზატკეცილთან კვდებოდა. ცულებით და ნიჩბებით შეიარაღებული ხალხი სჭრიდნენ, ძირფესვიანად სთხრიდენ მას. მერე კი დაიდეს რკინის გზის გრძელი ხაზი, რომელზედაც დაჰქროდნენ მატარებლები ქალაქიდან სოფლისაკენ და უკან. იქ, სადაც ამ ცოტა ხნის წინად ჯერ კიდევ მიიკლაკნებოდნენ ბილიკები, ეხლა მუშაობა სდუღდა და არაჩვეულებრივი ხმაური იდგა: მძიმედ ეცემოდნენ ხეები, წკრიალებდნენ ცულები, ხალხი დაცი-ფუცით დარბოდა. მალე რელსებზე ვაგონებმაც იწყეს სიარული, ისინი დატვირთული არიან მორებით, ქვებით და რკინით. მიწისმთხრელები ორმოებსა და თხრილებსა თხრიან. გამოჩნდნენ მშენებლებიც და მალე აღიმართა შენობები და ყველაფერი ეს ისე სწრაფად ხდებოდა, თითქოს მიწიდან ამოდისო.

ლაღი, სწრაფი ცხოვრება იდუღდა ოდესღაც წყნარ ტყეში, რომელიც ეხლა ამ სიცოცხლისაგან კვდებოდა.

ფილიქს ეინზიდლი იდგა და უმზერდა. მისი გული კვნესოდა. საშინელი დღეების შემდეგ, რომლებიც მან მოსამართლეების წინაშე გაატარა, ის ძალზე გაფითრებული იყო. სასამართლოში მას ათასგვარი შეკითხვა მისცეს. შემდეგ ყველაფერი უშედეგოდ დამთავრდა. მამა მკვდარი იყო და დიდი ხანია მიწაში იდო. ოჯახი წინანდელზე უარესად არ ცხოვრობდა. ყველაზე ძალიან მიკიტნები დარდობდნენ, რადგან კარგი მუშტარი მოაკლდათ, რომელსაც ყველაფერი სამიკიტნოში მიჰქონდა. დედა შვილებით არ დაღონებულა; ის ენერგიული ქალი იყო და იცნობდა ცხოვრებას, ამიტომაც შეძლო მის მოთხოვნილებებთან შეგუება.

ფილიქსმა თავისი დარდი გულში ჩაიხშო. ის სტიროდა არა იმიტომ, რომ მამა აღარ ჰყავდა, არამედ სტიროდა იმიტომ, რომ ტყე კვდებოდა. ტყეს აღსასრული დაუდგა, ისევე, როგორც ფილიქსის ბავშვობას თავისი ქარიშხლებით და მეოცნებეობით. კიდევ ერთ წელიწადს შეეძლო მას ბავშვად ყოფნა, ხოლო შემდეგ უნდა გამხდარიყო თავისი დედის თანაშემწე, უნცროსი დების და ძმების მარჩენალი.

ცოტა ხანიღა დარჩა ტყეში საცხოვრებლად. შემდეგ კი უნდა დამორჩილებოდა შეუბრალებელ ძალას—ფაბრიკას.

საღამოობით ფილიქსი უფრო ნაღვლიანდებოდა, ხოლო თუ გამოიხედავდა გზაზე და სადმე ტყის ახლოს მოხვდებოდა, მას მოესმოდა მუშების სიმღერა მათი გახსნილ სასადილოდან. ზოგჯერ სიმღერას გარმონის საცოდავი კნავილი შეუწყვეტდა. წკარუნობდნენ ლუდის ჭიქები. დროგამოშვებით ნახევრად გალეშილი კარებიდან გამოვარდებოდნენ მთვრალები, რომელიც იქვე მტვერში გაგორდებოდა. ხოლო სიმთვრალის ჯოჯოხეთის უკან საღამოს ღრუბლებისაკენ აღმართულიყო მომაკვდავი ტყე.

მაშინ ბავშვს ისევ საშინელი ნაღველი მოიცავდა. მაგრამ მაშინვე მოაგონდებოდა დედა და თავის სასტიკ ბედს ემორჩილებოდა. დატანჯული სულით სტოვებდა დამახინჯებულ ტყეს, მიდიოდა სახლში და იქ ეფლობოდა თავის დამახინჯებულ ბავშვობის მწუხარებაში.

როდესაც ფილიქს ეინზიდელმა სკოლა დაამთავრა, ფაბრიკა სავსებით მზად იყო. ფოლადის მანქანებით გუგუნებდა დაღუპულ ტყის საფლავზე. სოფლის გარშემო გაჩნდა მუშათა უბანი. ჩაშავებული კვამლი ედებოდა მის სახლებს და ბაღებს: ეს ფაბრიკა სუნთქავდა თავისი მძლავრი ფილტვებით და აფრქვევდა ჭვარტლსა და ჭუჭყს. სოფლის მცხოვრებლებიც ყველა როგორღაც შეიცვალნენ და რაღაც ახალ ენაზე ლაპარაკობდნენ. მამაკაცები თითქმის ყველანი ფაბრიკაში მუშაობდნენ. ყოველმხრიდან ჩამოვიდა ახალი ხალხი ბოხჩებით და სკივრებით, იმედით სავსე თვალებით, რომლებიც ოცნებობდნენ სიმდიდრეზე. ისინი ცხოვრობდნენ დაბალ ხის ბარაკებში.

და აი, ფილიქსმაც შეაბიჯა თავის ახალ, უცნაურობებით სავსე ცხოვრებაში. მასაც მოუხდა ამ, მისთვის საძულველ ფაბრიკაში მუშაობა. მისი მონა გახდა. ის ალბათ [illegible] ელოდა მას, დარწმუნებული თავის გამარჯვებაში. და აი, ის მოვიდა, როგორც მას უნდოდა. ისე ჩაითრია მუშაობაში, [illegible] მთელი სხეული სტკიოდა.

დედა მასთან უფრო ალერსიანი იყო, ვიდრე ოდესმე. ფრთხილად აღვიძებდა დილით ადრე და საუზმეს უმზადებდა. შემდეგ ალაყაფის კარებამდე აცილებდა. ფილიქსი ემშვიდობებოდა და სწრაფად გარბოდა. მას კი ასე უნდოდა მოგზაურობა სხვადასხვა ქვეყნებში. მან იცოდა, რომ ფაბრიკა შებოჭავდა მას და ის თავს ვეღარასოდეს ვერ დააღწევდა. მას ხომ უნცროსი და-ძმა და დატანჯული დედა ჰყავს. არა, მას არ ჰქონდა მათი მიტოვების უფლება! მას მსხვერპლად უნდა შეეწირა თავი ფაბრიკისათვის, რომელსაც გაშლილ კლანჭებში ეჭირა ბიჭი და მხოლოდ იმას აძლევდა, ვინც ემსახურებოდა.

როდესაც ის მოხუც მუშებს ხედავდა, ყოველთვის შიში იპყრობდა. ეს იყო შიში, რომ ის დაბერდებოდა მძიმე პირობებში, ამ გაუმაძღარ ფაბრიკაში.

ნუ თუ ისიც ასეთი უკბილო და ნაოჭიანი გახდება, როგორც ისინი. მასაც ასე ჩაიქრება თვალები? ნუ თუ მისი ხელებიც ასეთივე უფორმო მორგვებად გადაიქცევა, რომლითაც არ შეეძლებათ არაფრის შეგრძნობა? ნუ თუ მისი ცხოვრებაც იქნება მუდმივი წვალება, რომელიც ეს-ეს არის [illegible] და გაიწელება მუშაობისა და შიმშილის სიმძიმის ქვეშ?

საბრალო, უბედური, დედაე, ეს რა მონა შვე! საბრალო, დატანჯული დედა!

—:—

ოთხი მთელი წელიწადია ფილიქსი ფაბრიკაში მუშაობს და ამ წელიწადს მისთვის უშედეგოდ არ ჩაუვლია. ბავშვმა განიცადა ახალი ტანჯვა, მაგრამ ისწავლა აგრეთვე თავისი დაცვაც. როდესაც პირველად გაიგო ოთახში მშრომელთა განთავისუფლების შესახებ გაფიცვებისაგან და სასტიკი ექსპლოატაციისაგან, ის მათ უნდობლად მოეპყრო. შემდეგ ის მოხვდა იმ ხალხთა წრეში, რომლებიც სამიკიტნოში კი არ ისხდნენ ლუდის სასმელად, არამედ იკრიბებოდნენ ხან ერთთან, ხან მეორესთან და თავის მომავალზე საუბრობდნენ. ყველას მეთაურობდა ლოთრინგენი. მას ბევრი სქელი წიგნი და ჭრელი ბროშურები ჰქონდა, რომლებსაც სათითაოდ აძლევდა ფილიქსს ჩასაკითხავად. ფილიქსიც კითხულობდა. მის წინ ახალი სამყარო გაიხსნა, ისეთი წმინდა და ნათელი, როგორიც ის, რომელზედაც ასე დიდხანს ოცნებობდა, რომლისთვისაც ის დღე და ღამ ნაღვლიანდებოდა. და რაც ყველაზე გასაოცარი იყო: ამ სამყაროს ძებნა არ იყო საჭირო შორს, სხვა ქვეყნებში და ქალაქებში, ის ყველგან, ყველგან იყო, აქაც კი, ფაბრიკაში, სოფელში! საჭირო იყო მხოლოდ მისი გაღვიძება და მუშებს უნდა შეჰყვარებოდათ ის და ებრძოლათ მისთვის. ბრძოლა! ეს სიტყვა ისე ნათლად წამოიჭრა ბავშვის წინაშე, როგორც არასოდეს მთელ მის ცხოვრებაში, მაშინაც კი, როდესაც მამა მოჰკლა. ალბათ მამა არ დაიღუპებოდა მაშინ, რომ სცოდნოდა ეს სიტყვა, ისიც რომ ერთი ძმათაგანი ყოფილიყო ამ ახალი სამყაროს ხალხთა შორის...

მსოფლიოს განმანთავისუფლებელთა წრის მომხრეთა რიცხვი სულ უფრო იზრდებოდა. ოთახში შეკრებები შეუძლებელი ხდებოდა, ამიტომ ისინი ქირაობდნენ ყველაზე დიდ შენობას სოფელში. აქ მოდიოდა ხალხი სხვა ადგილებიდანაც და სიტყვებს ამბობდნენ. ამ ხალხმა თითქმის ლოთრინგენზე მეტიც კი იცოდნენ. ისინი ლაპარაკობდნენ ქალაქებში ბრძოლისა და მშრომელთა მილიონების შესახებ, რომლებიც ყველგან, როგორც აქ, ახალგაზრდა ფაბრიკაში, იტანჯებოდნენ და იბრძოდნენ.

ფილიქსში თითქოს რაღაც განათლდა. ის შეუდგა თავის მოგზაურობას მსოფლიოში, ის უკვე ხედავდა თავისი ოცნების პირველ სასიხარულო შედეგებს.

—:—

შემოდგომა დადგა. ახალგაზრდა, წითელი მებრძოლი ფილიქსი სავსებით შეეგუა ფაბ-

საბჭოთა იოდი

ვინაც კი თავი დაუღწევია ცარიზმიშვილ-სათვის, ვინაც უკვე აღარ სწამს რა სხვა-დასხვა „მელოცვეების" და გაუგია აფთიაქ-ების არსებობა, ის ცრუმედური სასოებით და რწმენით შეჰყურებს იოდს, რომელმაც მას მრავალჯერ მოუშუშა ჭრილობა, მრავალ-ჯერ დაუსხა გაციებისას შემდეგ ატეხილი ტკივილები, გაუქრო ჭვალები და დაამშვი-და ტკბილად გაუმაგრებია წყლის შემ-დეგ, რომ ის აღარ მოიწყინდება.

ამავე დროს კი ამ იშვიათი თვისების წყა-ლის წარმოშობით ძნელად თუ ვინმე დაინ-ტერესებულა. გავრცელებულია ის აზრი, რომ იოდი საზღვარგარეთიდან მოდის, რომ მისი გაკეთება მხოლოდ გერმანელებმა იცი-ან...

იოდის კვლევას მრავალი სახელწოდება აქვს, მაგრამ აქ საბჭოთა კავშირში გა-დაცდ. ეს წამალი ქიმიკოსი - მეტოქეობის საზღვარი გამოცდილი. ეს იქიდან სჩანს, რომ არის უცხოეთის კონცერნი (მსხვილი კაპიტა-ლისტების წარმოებათა გაერთიანება)—„იოდის გაერთიანება" და „საერთაშორისო სა-ბუნკატი" თავისი კონტროლის ქვეშ აქვ-ებს დიდძალ სელიტრის (გვარჯილას) ფა-ბრიკებს ჩილეში (სამხრ. ამერიკის ერთ-ერთი რესპუბლიკა). რომ იოდის ფასი მსო-ფლიო ბაზარზე არ დაეცეს და მაღალი დო-ნე შეინარჩუნოს. ეს კონცერნები ხე-ლოვნურად ჰკვეცავენ იოდის წარმოებას, ასე ჩილეში არსებულ 160 სელიტრის ფაბრიკიდან მხოლოდ 30 ამუშავებენ, ამზა-დებენ წლიურად 700 ტონას, თუმცა კი შეუძლიათ 4,000 ტონას, დაამზადება.

გარდა მსოფლიო ორი კონცერნისა, ნორ-ვეგია, ინგლისი და იაპონია იოდს აკეთე-ბენ ზღვის წყალმცენარეებისაგან, მაგრამ გაცი-ლებით ნაკლებს, ვიდრე ჩილეში. აქაც მე-ოოდება იგივე მეტოქეობის სურათი. 1914 წელს, მსოფლიო ომის დაწყებამდე, ინგ-ლისის ფირმებმა შეისყიდეს ნორვეგიაში ყველა იოდის ქარხანა და... დახურეს ისი-ნი. რატომ? იმიტომ, რომ ამით აღწევდნენ ერთად- ერთ მიზანს: წარმოების შეკვეცით მაღალი ფასების შენარჩუნებას იოდზე.

იოდის წარმოების ძველი რუსეთიც მოს-დევდა. იმპერიალისტურმა ომმა წარმოშვა აქაც მოთხოვნილება. 1916 წელს იოდის მთელი მარაგი გამოილია. თუმცა იაპონიის მშვენივრად მოწყობილი იოდის ქარხნები ჰქონდა, მაგრამ ომში ისიც იყო ჩაბმული და, გარდა ამისა, იოდის გამზადებული ტრანსპორტი, რასაც იაპონია არხანგელსკ-ში და მურმანსკში გზავნიდა, უმოწყალოდ იძირებოდა და ნადგურდებოდა გერმანიის გემების მიერ.

ასეთ პირობებში მეფის მთავრობა იძულე-ბული გახდა სხვა ზომებისათვის მიემართა. მან გაგზავნა თეთრ ზღვაში სპეციალური კომისია იმის გამოსარკვევად, თუ რამდენად შესაძლებელი და მოსახერხებელი იქნებოდა ზღვის წყალმცენარეებისაგან იოდის დამზადე-ბა. როგორც ვიცით, თეთრი ზღვის წყალ-მცენარე მეტად მდიდარია იოდოვანი მარი-ლით. 1917 წელს არხანგელსკში აგებულ იქნა პირველი, იოდის ქარხანა მთელს მაშინ-დელ რუსეთში, რომელმაც იარსება 1923 წლამდე და შემდეგ დაიხურა იმის გამო, რომ მშვიდობიანი დროის პირობებისათვის ის გამოუსადეგარი აღმოჩნდა.

ამგვარად, საბჭოთა კავშირი უიოდოდ დარჩა. ქარხანა დაიხურა, სხვა ქარხანა კი არ გაიხსნა. ასეთი პირობები იყო, რომ პროლეტარიატის დახურული ქარხნის ეკვსი ქი-მიკოსი მეუდგა ოცდაათი ქარხნის აგების შესახებ. ისინი ღრმად იჯდნენ დარწმუნებუ-ლნი იოდის წარმოების დიდ მომავალში. დიდი ხნის წვალებისა და ხეტიალის შემდეგ სხვადასხვა დაწესებულებებსა და პირებთან მათ, როგორც იყო, მიაღწიეს თავიანთ სა-წადელს.

თეთრი ზღვის კუნძულ ჟიუგინზე, სადაც წინად მეფის მთავრობას მოეწყო წყალმცე-ლაბის ნედლეულის დასამზადებელი ბაზა, ერთ-ერთ შენახულ ბარაკში ქიმიკოსებმა საფუძველი ჩაუყარეს საბჭოთა იოდის ქარ-ხანას. ქარხანა აიგეს, მაგრამ როგორ მოაგ-როვონ წყალმცენარე? ეს მეტად რთული და მწვავე საკითხი იყო მათთვის. „მეოცენეებ" ქიმიკოსებს აქ ყველა ბუნების სტიქია ემტე-ლება. ზღვის ღელვის დროს, როცა ტალ-ღა ტალღაზე ეხეთქება კლდოვან ნაპირებს, ამოზღვავებული წყალი თან იტაცებს უამრავ წყალმცენარეს. ადგილობრივი მეთევზეები პირველად ვერ ჩასწვდნენ წყალმცენარის შე-გროვების მნიშვნელობას, მაგრამ თავდადე-ბულმა ქიმიკოსებმა მოახერხეს მათი მოხი-ბვლაც, რის შემდეგ ისინი უკვე ერთგუ-ლად აგროვებდნენ ამ მცენარეს.

მეთევზეები აგროვებენ წყალმცენარეებს, სწვავენ მას, ხოლო ნაცარს აწვდიან ქარხა-ნას. ნაცრისაგან კი, სხვადასხვა ქიმიური პროცესების გავლის შემდეგ, ღებულობენ კრისტალურ იოდს, ე. ი. მზა პროდუქტს.

პირველივე გემით მიემგზავრებიან ქიმი-კოსები მოსკოვში და რჩებიან იქ თითქმის მთელი ზამთრის განმავლობაში. შემდეგ ბრუნდებიან და ისევ მიემგზავრებიან გა-ზაფხულზე. ქარხანა მეტად პატარაა, რაც მუშაობს, დიდ დახმარებას უწევს ამ ქარხა-ნას არხანგელსკის სამრეწველო - სავაჭრო-ულ ინსტიტუტის იოდის განყოფილება. ამ განყოფილებას საკავშირო მნიშვნელობა აქვს. აქ იგზავნება საანალიზოდ ქიმიკატები საბჭოთა კავშირის ყველა კუთხიდან. ეს განყოფილება იკვლევს ამავამად იმის საშუა-ლებას, თუ როგორ უნდა იქნას დამზადე-ბული წყალმცენარე ისე, რომ მისი მოპოვება არ იქნას დამოკიდებული ბუნების სტიქი-აზე, ის იკვლევს საკითხს, თუ როგორ უნდა მოხდეს წყალმცენარის გაშრობა, რომ შე-ძლებენ მისი შენახვა ზამთრობითაც და, ამგვარად, ქარხანას მიეცეს შეუწყვეტლად ემუშაოს საშუალება.

1923 წელს ჟიუგინის ქარხანამ გამოუშვა სულ 50 კილოგრ. იოდი. 1929 წელს მან გამოიმუშავა 1.000 კილოგ. საბჭოთა კავ-შირის ნორმალური მოთხოვნილებისათვის კი სა-ჭიროა 115 ტონა.

ჟიუგინის გამარჯვებამ ყურადღება მიიპ-ყრო. რუსეთის საბჭ. ფედ. რესპ. სახელმ-წიფო საგეგმო კომისიამ დაადგინა — მო-ეწყოს ოცამდე პატარ-პატარა ქარხანა თეთ-რი ზღვის ნაპირებზე. შორეულ აღმოსავ-ლეთშიაც შენდება იოდის ქარხნები. აფშე-რონის ნახევარკუნძულზე შესაძლებელია იოდის დამზადება ნავთის წყაროებისაგან.

იოდი ამჟამადაც შემოგვაქვს საზღვარ-გარეთიდან. მაგრამ თამამად შეიძლება ითქ-ვას, რომ სულ ახლო მომავალში საბჭოთა კავშირს თავისი საკუთარი იოდი ექნება. მაშინაც გვრწმენია: საბჭოთა იოდი მსოფ-ლიო ბაზარზეც გავა და ლირსეულ ადგილს დაიჭერს იქ საერთოდ იოდის წარმოების დარგში.

ქიმიკოსები კი მეგობრულ ამ წარ-მოების ბედი... თუ არა მათი დაუღალავი მუშაობა და ხელოვნება, ვინ იცის, როდის გახ-დებოდა შესაძლებელი შორეულ კუთხეში სადაც ყოველმხრივ ხელისშემშლელი პი-რობებია მუშაობისა და ცხოვრებისათვის, ამ დიდი საქმისათვის საფუძვლის ჩაყრა...

ბ. ბ.

რიკას. ო,—მას სრულიად აღარ უშინია მისი! მას არც კი სძაგდა ის. ის იცნობდა მას, და იცოდა, რომ ის ნამდვილად ცუდი კი არ არის, არამედ მტკიცედ სდგას და მოითხოვს მაგარ ხალხს, მტკიცე მებრძოლებს და არა რბილსხეულიან ზარმაცებს! ის იყო როგორც ამაყი ლამაზი ქალი, რომლის განწყობილე-ბაც უნდა ბრძოლით მოიპოვო!

ფელიქსს თითქმის უყვარდა ფაბრიკა. მაგ-რამ ეს არ იყო ნაზი სიყვარული, არამედ შე-უპოვარი. ჯერ-ჯერობით ის კვლავ თავისი ძველი პატრონების ხელში იყო. ჯერ-ჯერო-ბით ის მათი სურვილით სთელავდა ხალხს, მაგრამ ასეთივე ერთგულებით გაუწევდა სამ-სახურს თავის ახალ დამპყრობთ და გასრი-სავდა ძველ პატრონებს, თუ კი ისინი არ მოისურვებდნენ მონაწილეობის მიღებას მსო-ფლიოს განთავისუფლების დიად საქმეში!

საღამო იყო. მზე კვლავ მინდვრის ბოლო-ში ჩადიოდა. ფელიქსი ხედავდა მას თავისი ნაცრისფერი შენობის ფანჯრიდან. ნელა იმა-ლებოდა გავარვარებული დისკო ჰორიზონ-ტში. ბავში კვლავ მოიცვა ძველებურმა სურ-ვილმა, ერთი წუთით მაინც გამხდარიყო მზის მბრძანებელი. მან მიატოვა მუშაობა და სახურავზე ავიდა. თავბრუდამხვევ სიმაღლე-ზე მიცოცავდა რკინის სალტეებზე. აქიდან უოთხელ კიდევ შეიძლებოდა მზის დანახვა. ფელიქსს ერთი სალტეც დარჩა გადასახტო-მი. ის ფრთხილად გადავიდა. და აი მზე დაინახა. თვალები ვეღარ მოაშორა მზეს. ტანზე შეიძრა... ხელები გაშალა სიცარიელ-ეში.. ყვირილი... ძირს, ცემენტის იატაკზე ეგდო ადამიანის დასახიჩრებული გვამი.

ლორენცენი ყველაზე ადრე მოვიდა გონს, თვალი ვერ მოაშორა გასისხლიანებულ გვამს და უძლურად იკითხა:

— როგორ მოხდა იქ?

— იქნება მზის გულისათვის ავიდა—გაუბე-დავად წარმოსთქვა ვიღაც მუშამ.

ლორენცენმა შიშით მოიქნია თავზე ხე-ლი. ის მიხვდა, რომ ფელიქსი თავისი ოც-ნებების მსხვერპლი გახდა.

— ეჰ, მოკვდა არ უნდოდა!—წაილუღლუღა მან და მძიმედ ამოიხვნეშა.—ასეთია ახალ-გაზრდების ბედი: ისინი იხოცებიან ახალი ქვეყნისათვის წარმოებულ ბრძოლის სიძნე-ლეებისაგან. ჩვენ ძალიან ნელი ვართ! გა-ქირვება უფრო ჩქარა იზრდება, ვიდრე ჩვე-ნი ნებისყოფა. ჩვენ ძალიან დუნეთ ვმოქმე-დობთ, უნდა ვისწავლოთ ჩქარი სიარული, როგორც მანქანები დარბიან ფაბრიკებში, და თუ ჩვენ ამას არ ვიზამთ, გაჭირვების ბორ-ბალი ჩაგვიჭყლეტს და დაიხოცებიან ჩვენი ბავ-შები, ჩვენი ცოლები და ჩვენ თვითონაც. ჩვენი ბავშვები! ფელიქსი ხომ ჯერ ბავში იყო. ის ჩვენი გულისათვის დაიღუპა, იმი-ტომ, რომ მის სულში მხოლოდ ჩვენი იდე-ების სიმძიმე ჩავახეროვეთ და არა ძალა, რო-მელსაც ჩვენ უთავოფოდ ვთელავთ აუარე-ბელ სიტყვებზე და უმნიშვნელო საქმეზე. მაგრამ დადგა დრო, რომ ხმა ავიმაღლოთ და უფრო ფართოდ შემოვიქნიოთ ხელი. ფაბრიკის დაპყრობა—აი ჩვენი მიზანი! დე, ფელიქსი გახდეს ჩვენი ა ზისმანათობელი ვარსკვლავი, ფელიქსი, რომელმაც თავისი სიკვდილით, როგორც მათრახის დარტყმით, ნიშანი მოგვცა გადამწყვეტი შეტევისათვის. ჩვენ წინ უნდა წავიდეთ, გესმით, წინ: წინ!

მუშები თავზარდაცემულნი იდგნენ ამ პა-წია და ამავე დროს ამ დიდი მსხვერპლის წინ. რა ჰქონდა მათ, რომ გაეგოთ ბავშის გუ-ლისთქმა? რა მნიშვნელობა ჰქონდა მათ თვალში ახალი ცხოვრების მაძიებლებს ახალ გაზრდობიდან? არავითარი! მათ ვერაფერი შეამჩნიეს. ხოლო როდესაც არ შეიძლებო-და ახალგაზრდობის ზრახვების არშემჩ-ნევა, მათ მასხარათ აიგდეს, ლანძღავდნენ. და, აი, ეხლა მათში გაიღვიძა გრძნობამ: ვაი ჩვენ, თუ კი ასე უაზროდ და ესინათლოდ გავფლანგავთ ჩვენი შვილების მომავალს! ყვე-ლა მოვალეა დაიცვას ახალგაზრდა არსება-ნი და მხარი დაუჭიროს ცხოვრების გზაზე. განა მდიდარი მამა არ ზრუნავს თავის შვილე-ბზე და არ აგროვებს მათთვის ქონებას? ასეთ შემთხვევაში, შენც მუშავ, იზრუნე შენი შვილების მომავალზე და მიეცი მათ ნათელი გრძნობა და მტკიცე ძალა თავის შვილების თავისუფლებისათვის საბრძოლველად!

წყნარად წაიღეს მუშებმა დალეწილი ბავ-შის გვამი. ფეხდაფეხ მისდევდა ლორენცენი. მას შეუერთდნენ სხვა მუშებიც. როდესაც ისინი ეზოში, გამგეობის შენობასთან გამო-ვიდნენ, უკვე რამდენიმე ასეული იყო. ისი-ნი გაჩუმებულიყვნენ, როგორც გაჩუმდებიან ხოლმე საშინელი დატყვევების წინ. შემდეგ კი მოიყვანეს სამუდამოდ დადუმებული ამ-ხანაგის დედა.

როდესაც დედა მოვიდა, მუშებმა დაიხადეს მოიხადეს თავიანთი მტვრიანი ქუდები. მოც-ვალებული ჰორიზონტზე იდო კიდიან მიწაზე. დედა დაეშვა მის წინ მუხლებზე და ეამბო-რა თავისი შვილის გასისხლიანებულ გვამს.

დ ა ს ი ლ ო ს ე ბ ა

მონაწილენი:

1. **აგრონომი.**
2. **რომანოზ**—კოლექტივის თავმჯდომარე.
3. **გოგია**—კომკავშირელი.
4. **დარისპან**—კოლექტივის გამგეობის წევრი.
5. **ვარდენ**—კოლექტივის გამგეობის წევრი.
6. **მაკრინე**—მისი ცოლი.

სცენა წარმოადგენს კოლექტივის გამგეობის ოთახს. პლაკატები. სცენაზე ვარდენ და მაკრინე.

ვარდენ. დაჯექი აქანა და დოუგდე ყური რასაც იტყვიან. რომ შემჭამე—გამიყვანე ცხოვრებიდან—გამოდი ჰა!.. იარე კრებებზე, გაიგონე რასაც იტყვიან და ქე გამოხვალ ცხოვრებაში.

მაკრინე. თუ ასე დამამადლებ, ვიქნები ისევ სახლში და ვზივარ ძველებურად ლობიოს.

ვარდენ. ლობიოც უნდა ხილო, ჰა....

მაკრინე. ახალი წესებიაო, კოლექტივიაო და თუ ასეთია მეც მინდა ეს ახალი ცხოვრება.

ვარდენ. კაი, გეყოფა... ახლა აქანა მოვა აგრონომი. ახალი გამოუგონიათ, რაცხა დასილოსებაო, იმაზე ილაპარაკებს. დოუგდე კარგათ ყური და თუ კაია ქე გავაკეთოთ ეს დასილოსება.

მაკრინე. ეს რაღა გამოუგონიათ, ნეტავი... დასილოსება... დედა, რას არ გამოიგონებს ეს ხალხი!... იარაღი ხომ არაფერია სიმინდის სათიხნი? ქე შევიდარებთ პაწიას, თვარა წელში ხარ გაწყვეტილი თოხის ბაკუნით.

ვარდენ. არ ვიცი რა არის ეს დასილოსება (შემოდის დარისპანი).

დარისპანი. გამარჯობა მეზობელო...

ვარდენ. დარისპანს ვახლავარ.

დარისპან. რაზე დაგვიბარეს თუ იცი?

ვარდენ. აგრონომი ჩამოსულა და მოსალაპარაკებელი აქვს რაცხაო.

დარისპანი. მერე მელაპარაკოს ის თავმჯდომარე, ჩვენ რაღაზე გვაწუხებს.

ვარდენ. მე კაცო, აქტიურები ტყუილა ვართ? გამგეობაში ვართ და ჩვენც უნდა გავიგოთ პაწია რაც ხდება ქვეყანაზე.

დარისპან. ჰო, როგორც აქტიურებს თუ გვაძახიან კაი აპა.

ვარდენ. ის კი არა, ავერ ჩემი მაკრინეც ქე წამეიძღვანია. შევიდეს მაგის თავშიც რაცხა. სულ ქალის ცხობაში ხომ არ ამოძვრება სული.

დარისპან. კაი საქმეა, ვარდენ ჩემო, კაი საქმე. გეიგონ მაგათაც ეს ახალი ცხოვრება (შემოდის გოგია), ოჰ, კომსომოლის გოგმარჯოს, კომსომოლის, რაცაა, ბიძია, შენ ქონ-სამკითხველოში საქმე?

გოგია. ქე არი გვარიანად. ახალი წიგნები მომივიდა და თქვენ იცით, თუ წეიკითხავთ.

დარისპან. გეხტუმრები, ჩემო გოგია...

ვარდენ. მართლა „ჭობია" ეს ჩვენი სამკითხველო. დარისპან, ე კაცო უშველოთ რაცხა, შევაკეთოთ შენობა.

დარისპან. უთხარი ბიძია რომანოზს, მარა არ იქნა საშველი. მეიდოს მოსავალით და მერე ენახოთო. ცოტაოდენი ფული გადავდოთო. (გოგიას) მეიცადე ბიძია ცოტა. მოთავდეს მოსავლის აკრეფა, ენახოთ რა აქვს შემოსავალი კოლექტივს და მერე გადავდოთ თითო სამკითხველოსთვის. სწორეა მაკრინე—არა?

ავრედ. ე ქალო აძლიეე ხმა, შენ გეკითხებიან.

მაკრინე. სწორეა აპა...

ვარდენ. ასე, ხო... ჩვენი, ჩვენი საზოგადო საქმეში, იქნება დედაკაცთათაც ქე ავარჩიოთ.

გოგია. რა გაეწყობა—მოვიცდი. კარგი-კი იყო რომ ახლა მოგვეცათ ცოტაოდენი ფული.

დარისპან. ჯერ-ჯერობით პოლიტგანს მოითხოვე, ჩემო ბიძია.

გოგია. რაც გვირიგებოდა ქე მოგცეცეს (შემოდიან—რომანოზი და აგრონომი).

დარისპან. რომანოზის სიკოცხლე...

რომანოზ. ამხანაგებო, აგრონომი ჩამოვიდა ჩვენსას და მე იმიტომ მოგიხმეთ. (აგრონომს) გეიცანით... ეს ჩვენი ქონ-სამკითხველოს გამგე კომკავშირელი გოგია ბიჭიაშვილი, ესეც კოლექტივის გამგეობის წევრი დარისპან კვესაძე, აქტივისტი—გლეხი.

დარისპან. უღარიბესი აქტივისტი გახლავართ.

რომანოზ. ესეც საბჭოს წევრი და კოლექტივის გამგეობის წევრი ვარდენ კარიანიძე.

ვარდენ. ეს მეუღლე გახლავს ჩემი, მაკრინე... ჩამოართვი ქალო ხელი, ნუ გრცხვენია...

აგრონომი. სასიამოვნოა, სასიამოვნოა...

რომანოზ. მოგვიყევი ახლა რაზედ ჩამობრძანდი ჩვენთან.

დარისპან. ძვირი სტუმარი ქე არის ჩვენში აგრონომი, მარა...

აგრონომი, რა ვქნა, ამხანაგებო, რაიონი დიდი მაქვს. ამ შემოდგომაზე კიდევ მოგვემატება რაიონში აგრონომები და მერე კარგად წავა საქმე.

რომანოზ. მეიცა დარისპან, რა დროს ეგაა... ჩვენ, ამხანაგო, ცალკე აგრონომის ყოლას ვაპირებთ კოლექტივის ხარჯზე.

მაკრინე. კაია ცალკე აგრონომი...

ვარდენ. ას ასე, ჩვენი საქმეში, ჩემო ცოლო...

რომანოზ. შევუდგეთ აბა საქმეს. დანარჩენი გამგეობის წევრები წასულები არიან საქმეზე.

აგრონომი. ესეც საკმარისია. განსაკუთრებით კარგია, რომ კომკავშირელი გვესწრება. მათ საგანგებოდ უნდათ დასილოსების საქმის ხელის შეწყობა.

რომანოზ. მეტადი გახლავს უფროსი.

აგრონომი. ეგ უფრო უკეთესი, თქვენ პარტიულობიდან მეტადი, ეს კომკავშირის, საბჭოს წევრიც აქ არის...

დარისპან. ძალინ შეწუხებულიათ ვართ, ძალინ...

აგრონომი. მე უნდა მოგილაპარაკოთ დასილოსების შესახებ, პატარა შესავალი. თქვენ ალბათ იცით, ამხანაგებო, თუ რა გავლენა აქვს შინაურ ცხოველზე კარგ საკვებს. განსაკუთრებით მეწველი საქონლისათვის. ჩვენს რაიონში მესაქონლეობას მივდევთ, მაგრამ ეგების მარტო ცოდნა გვაკლს საქმე. ჩვენი საქონლის საკვები ჩალაა და მეტი არაფერი. ზოგჯერ ისიც კლდება და საქონელი სიმშილს განიცდის.

დარისპან. მართალი ბრძანებაა, მართალი, ნამეტანი მჭლე საქონელი გვყავს და არც რძე აქვს ძროხებს.

მაკრინე. ჩემი ძროხა ერთ მოწველაზე ნახევარ ბოთლს თუ მეიწველის ისიც კაია.

აგრონომი. ჩვენი ცდაა გავაუმჯობესოთ საქონლის კვება და სწორედ ამ მიზნისთვის უნდა შემოვიღოთ დასილოსება.

მაკრინე. ბერა, რაა ეს დასილოსება...

აგრონომი. საკვების დასილოსება, ანუ დაწნილება.

დარისპან. დაწნილებაო?

აგრონომი. დიახ. ეს ჩვენში სულ ახალი საქმეა. გერმანიაში და ამერიკაში-კი დიდად არის გავრცელებული დასილოსებული საკვებით საქონლის კვება.

დარისპან. გვითხარი, გენაცვალე, რაცხა კაი საქმეა მაგი.

აგრონომი. დასილოსებული საქონელი ზამთარში მწვანე საკვების მაგიერობას სწევს და ამით ხელს უწყობს ცხოველთა სიმსუქნეს და რძიანობის მომატებას. იგი მუდამ კარგია და ვარგისი. მშრალი საკვები—ჩალა ხშირად ლპება და უვარგისია, დასილოსებული კი თუ შესაფერისად იქნა მომზადებული შეიძლება გამოყენებულ იქნეს რამოდენიმე წლის განმავლობაში. ის არ კარგავს თავის თვისებებს.

დარისპან. კაი საქმეა, სწორედ მოგახსენოთ.

რომანოზ. აცალე, დარისპან...

აგრონომი. მშრალ საკვებს, მაგალითად ჩალას, საქონელი მთლიანად ვერ სჭამს, მაგარ ნაწილებს სტოვებს და დაახლოვებით 25-30 პროცენტი საკვებისა უქმად მიდის. ამავ მასალიდან დასილოსებული საკვები კი მთლიანად იხმარება, ამრიგად დიდ ეკონომიას აქვს ადგილი.

ვარდენ. მართლაც კაი საქმეა.

რომანოზ. აცალე, ბიჭო.

აგრონომი. დასილოსება შეიძლება თითქმის ყველა ბალახეული მცენარეების, სარეველა ბალახებისაც, რომელსაც ცხოველი ცალკე არ სჭამს. დასილოსებული საკვები უფრო ნაყოფიერია და ადვილი შესათვისებელი საქონლის მიერ. ცხოველისათვის დიდად სასარგებლოა ცილოვანი ნივთიერება, რომელიც ყოველ საკვებშია. მშრალ საკვებში ეს ნივთიერება უმეტეს შემთხვევაში იკარგება, ხოლო დასილოსებულ საკვებში-კი რჩება. ამრიგად საქონელი ჭამს პირველხარისხოვან საკვებს.

დარისპან. გვიბრძანე, შენი ჭირიმე, როგორ უნდა ეს დასილოსება. ეტყობა კაი სასარგებლო საქმეა, რას იტყვი მაკრინე?

მაკრინე. კაია, მარა რა ვიცი...

ვარდენ. უპასუხე, უპასუხე, ჩემო ქალო...

აგრონომი. დასილოსება შეიძლება შემდეგ მცენარეების: სიმინდის, სოიას, მზესუმზირის, ჭარხლის, თალგამის, კართოფი-

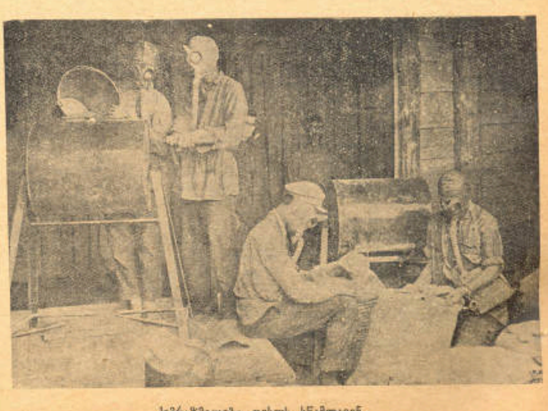

ქიმრაზმელები თესლს სწამლავენ

ლის, სტაფილოს, კვახის, პიწის ... ყველა სორტული მცენარეების, ცალკე მათესლი არ გვაქვს საცდელად, ზოგჯერ არც შეინახება საზამთროდ და დასილოსების შემდეგ-კი ნორმალად გამოსადეგი ხდება.

რომანოზ. ესე იგი დაწნილება, არა?

აგრონომი. ჰო... ხომ იცით რა არის წნილი: კიტრის, პომიდორის და სხვა მცენარეების. ესეც დაწნილებაა, მხოლოდ სხვა წესით და სხვა საშუალებით, რომ ზამთრისათვის გამოგვადგეს საქონლის საკვებად.

ვარდენ. კაი საქმეა, მარა, ერთი ეს მიბრძანეთ, საქონელი შეჭამს ასეთ საკვებს? საქონლის გაბერვა ხომ არ იცის?

აგრონომი. საქონელი ძალიან ეტანება ამ საკვებს, ხოლო საჭიროა თანდათანობით შეეჩვიოს, თორემ ავნებს ერთბაშად თუ მიეცით საჭმელად.

მაკრინე. ბეჩა, კი არ გაგვიწყდეს საქონელი, ერთი ძროხა მყავს, თან ვარ გადაყოლილი და ახლა კი არ გადავიყოლიო მაგ დასილოსებამ.

აგრონომი. საშიში არაფერია, ამხანაგო.

ვარდენ. ამხანაგო მაკრინე, შენი ძროხის ფიქრი ნუ გაქვს, ალბად კაი საქმეა ეს დასილოსება, თვარა არ დეიწყებდა ლაპარაკს ეს პატივსანი კაცი.

გოგია. მართალია, ამხანაგებო, საკვების დასილოსება ძვირად მისაღები და მოსაწონი საქმეა. მე ცოტად თუ ბევრად ქე ვარ გაცნობილი მაგ საკითხს და დამერწმუნეთ რომ კაი საქმეა. მაკრინე ჩემო, შენი ძროხა ნახევარი ბოთლის მაგიერად ერთ ბოთლს და მეტსაც მოიწველის თუ დასილოსებულ საკვებს აჭმევთ.

ვარდენ. უნდა შევიმატოთ რძე ძროხამ, თუ რა არაფრადაა გამოსადეგი.

გოგია. იმ დროს, როდესაც ასეთი დიდი მუშაობა სწარმოებს სოფლის მეურნეობის სოციალისტურად გარდაქმნის საქმეში, ჩვენი მოვალეობაა ყოველმხრივად ხელი შევუწყოთ ამ საქმეს. ჩვენმა კოლექტივმა მაგალითი უნდა უჩვენოს სხვებს; ამით გავაუმჯობესებთ ჩვენი შინაური ცხოველების ღირსებას და ხელს შევუწყობთ მთლიანად სოფლის მეურნეობის ზრდას.

მაკრინე. აი საქმეა, მარა ჩემს ძროხას მაინც ვერ აჭმევ. ისე ჩალა ჭამის უჩვევნიან.

ვარდენ. რათ ბოშო?

მაკრინე. თქვენ თუ გინდათ აჭამეთ და მე ჩემს ძროხას არ ვაჭმევ.

ვარდენ. ქალო, გაჩუმდი, ნუ მომჭრი თავსა!..

აგრონომი. თქვენ სცდებით ამხანაგო. დასილოსებული საკვები არაფერ ზიანს არ მოუტანს საქონელს, პირიქით ასწევს მის ღირსებას.

მაკრინე. შენ თითონ არ თქვი ერთბაშად არ აჭამოთო?

ვარდენ. წადიდი კაცო!.. ქალო, შაქარი კაი საჭმელია, მარა ერთბაშად ათი გირვანქა რომ შეჭამო ფეხებს გაგაფშეკიებს. გაჩუმდი ქალო, ნუ მარცხვენ ამ ხალხში.

რომანოზ. მე კაცო, ჩააძინე მაგ შენ ცოლს, ვერ გაიგო რაშია საქმე?

ვარდენ. იმიტომ მეცოდება აქანა, რომ პაწია გეიგოს რამე-თქვა და ეს კი გვეწინააღმდეგება...

რომანოზ. მე კაცო, თუ ცოლის გათვითცნობიერება გინდა, ჩქარობს დელეგატობაში, იქანა ქალთა ორგანიზატორია, ჩვენი ეფუკია, ქე ასწავლის რაცხას.

ვარდენ. ... არი იქანა ჩაწერილი, მარა მაინც და მაინც ჩემთან უნდა საარული კრებებზე...

გოგია. იარის, კარგი საქმეა... მაკრინე, მე აგიხსნი მერე დაწვრილებით ...ლადგერს დარწმუნდები თუ რა სასარგებლოა დასილოსებული საკვები შენი ძროხისათვის.

დარისპან არა, მე ოჯახაკეტიანო, რას მოარბენიებდი ამ ქალს აქანა, ხომ შერცხვეთ ახლა ამ კაცთან. აქტივისტი კაცი ხარ, საბჭოს წევრი და ცოლი-კი გეწინააღმდეგება.

ვარდენ. შეერცხვეთ კაცო, შეერცხვა.... მაკრინე გაჩერდი ბოშო, მერე მეველაპარაკოთ

მაკრინე. თუ მასეთი საქმე ქე გაჭრუმდება გოგია მამიყვება კიდეთ ყველაფერს.

ვარდენ. გოგია; შენ გენაცვალე, ჩააგონე რამე.

გოგია. კი ბიძია, კი...

აგრონომი. ეხლა რა წესით ხდება დასილოსება, დაწვრილებით ამის შესახებ კიდევ ეცნობით. მოკლედ-კი გეტყვით. უნდა მოვამზადოთ სპეციალური სასილოსე ორმოები ან კოშკები. უფრო კარგია კოშკები. აგერ მე მაქვს ამ ორმოების და კოშკების გეგმები. (აჩვენებს გეგმებს). სილოსების აშენება არ ჯდება ძვირი, მით უმეტეს კოლექტივებისათვის.

დარისპან. ეს ორმო, ესეც კოშკი. ეს ნახევარ კოშკია არა?

აგრონომი. დიახ... სხვადასხვა სახისაა...

რომანოზ. ერთი ეს მიბრძანეთ, ვინ უხელმძღვანელებს ამ სილოსების აშენებას, თუ მაგალითად, ჩვენმა კოლექტივმა მოინდომა [illegible] მოწყობა.

აგრონომი. ეს ჩემი მოვალეობაა.

რომანოზ. რას იტყვით ამხანაგებო?

დარისპან. კარგის მეტს არაფერს.

ვარდენ. მე მგონია ახლავე უნდა შევუდგეთ საქმეს.

გოგია. არა, ამხანაგებო, ასე უცბად ნუ შეუდგებით. საჭიროა მთელმა კოლექტივმა იცოდეს ეს ამბავი. საერთო კრების დადგენილება რომ გვექნება უფრო კარგია. საჭიროა უფრო ფართოდ გაშუქდეს საკითხი გლეხთა მასაში.

რომანოზ. სწორეა.., ამ საღამოსვე ვნიშ-

აგრონომი. თანახმა ვარ. გავაკეთებ ვრცელ მოხსენებას.

დარისპან. მაშ აბა შეუდგებით დასილოსებას ჰა... ერთი ორი კულაკი გვყავს სოფელში და არ შეიძლება ისინიც ჩავასილოსოთ? ძალიან სუქნებია, იცოდეთ... ხე, ხე ხე!..

რომანოზ. სწორეა... ამ საღამოსვე ვნიშ-ნავთ.

აგრონომი. ამხანაგო გოგია, იცოდეთ, ამ საქმეში თქვენ განსაკუთრებული მოვალეობა გაწევთ, როგორც კომკავშირელს, უნდა გასწიოთ ყოველგვარი საშუალებით აგიტაცია ამ საკითხის სასარგებლოდ. დაიხმარეთ მთელი აქტივი კომკავშირის. მე მოგცემთ ლიტერატურას, პლაკატებს, ლოზუნგებს.

გოგია. დარწმუნებული იყავით, რომ ძალ ღონეს მოვახმარ ამ დიდ საქმეს. მე მჯერა, რომ დასილოსება დიდი სასარგებლო საქმეა.

რომანოზ. აწი წავიდეთ ამხანაგებო. (მიდიან. ვარდენი და მაკრინე ჩამორჩებიან).

ვარდენ. ესაა დემიანო? დამიდგე დანა ყელზე—წვეთი სისხლის არ გამომივა!.. შემარცხვინე ამ ხალხში აქტივისტი კაცი?

მაკრინე. კაი ახლა ჰო... თუ შეგცოდი რა: მეც, ქე ამიხსენი...

ვარდენ. დამლუპა, დამლუპა!... წავა ახლა ეს აგრონომი და მთელს ქვეყანას ეტყვის, რომმეო ვარდენ კარიანიძეს ჩამორჩენილი ცოლი ყავსო!... წადი, წადი, მიხედე შენს საქმეს... არ დაიკლდე სადელეგატო კრებებს, თვარა მე ვიცი შენი!... (გადიან)

ფარდა

ბ. ბუხნიკაშვილი.

ოსიაურის (სტალინისის რაიონი) სას. სამ. არტელის წითელი ქარავანი პურს აბარებს

ისმინე პროლეტარო!

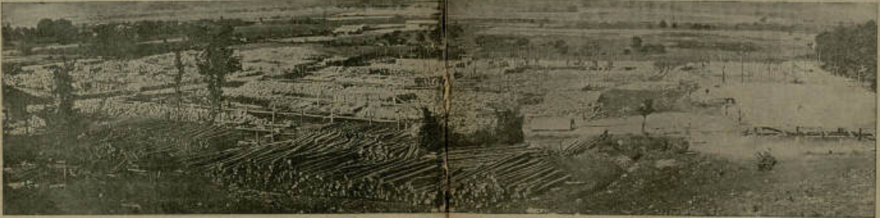

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მთლიანი ფრონტით მსოფლიო იმპერიალიზმის წინააღმდეგ

(ახალგაზრდათა მე-16 საერთაშორისო დღის გამო)

15 წლის წინათ, როდესაც ევროპაში იმპერიალისტური ომი მძვინვარებდა, რევოლუციონურად განწყობილ მთელი მსოფლიოს მუშა- ახალგაზრდობამ საძირკველი ჩაუყარა მსოფლიო რევოლუციონურ ახალგაზრდათა საერთაშორისო დღეს.

15 წლის წინათ, მსოფლიო ომის ქარცეცხლის პერიოდში, სოციალისტური ახალგაზრდათა ორგანიზაციების ბერნის კონფერენციამ მთელი მსოფლიოს მუშურ-გლეხურ ახალგაზრდობას მოუწოდა მტაცებლური ომის წინააღმდეგ დარაზმვა. ამ დროს მეტად ძნელი იყო ასეთი ნაბიჯების გადადგმა; დიდი რევოლუციონური გამბედაობა და მტკიცე ნებისყოფა იყო საჭირო, რომ მუშა-ახალგაზრდობა ომის საწინააღმდეგო ლოზუნგებით გამოსულიყო. საერთაშორისო სოციალ-დემოკრატია, რომელიც ბურჟუაზიული პარტიების დამქაშებად გამოვიდნენ, რომელმაც გაყიდა მუშათა კლასი, საშინელ ხოცვა-ჟლეტას დაუჭირა მხარი და მუშათა კლასს მოუწოდებდა იმისაკენ „სრულ გამარჯვებამდე". მუშურ-გლეხურ ახალგაზრდობის საგრძნობი ნაწილი ბურჟუაზიული პარტიებისა და სოციალ-გამცემლების გავლენის ქვეშ იყვნენ. მიუხედავად ამისა რევოლუციონურად განწყობილ მუშა-ახალგაზრდობამ, დაუვიწყარ კარლ ლიბკნეხტის ხელმძღვანელობით აღიმაღლა ხმა მსოფლიო ომის წინააღმდეგ.

პროლეტარულ ახალგაზრდობის მებრძოლი ხმა მსოფლიო ომის წინააღმდეგ პირველად გაისმა 1915 წლის აპრილში. იმავე წლის 3 სექტემბერს მთელი მსოფლიოს რევოლუციონურად განწყობილი ახალგაზრდობა ორგანიზაციულად გამოვიდა ქუჩებში მსოფლიო ხოცვა-ჟლეტის წინააღმდეგ.

რევოლუციონური ახალგაზრდობის მქუხარე ხმა მთელ მსოფლიოს მოედო. კაპიტალისტურ ქვეყნებში მყოფ მუშა-ახალგაზრდებმა იწყეს სოციალისტური ორგანიზაციების კიდევ უფრო განმტკიცება და მთელი მუშაობა დაუპირდაპირეს მსოფლიო ომს.

რევოლუციონურ ახალგაზრდათა მოძრაობას, რომლის ტალღები მთელ მსოფლიო კაპიტალისტურ ქვეყნებს ედება, საძირკველი ჩაეყარა ჯერ კიდევ მე-19 საუკუნის მიწურულში (მუშა-ახალგაზრდობის დამოუკიდებელი ორგანიზაციები. პირველი ჰოლანდიის სამრეწველო ქალაქში—ანტვერპენში დაარსდა 1885 წ.). ერთი წლის შემდეგ ბელგიაში დაარსდა ახალგაზრდა რევოლუციონერთა კავშირი—„ნორჩი გვარდიის" სახელწოდებით. აქედან იწყება პროლეტარიატის ნორჩი თაობის ორგანიზაციების ჩამოყალიბება შვეციაში, გერმანიაში, საფრანგეთში, იტალიაში, შვეიცარიაში და სხვა ქვეყნებში.

უნდა აღინიშნოს, რომ ახალგაზრდათა ორგანიზაციებს დაარსების პირველ წლებში არ გააჩნდათ სამოქმედო პროგრამა. ისინი პირველ ხანებში არ წარმოადგენდნენ პოლიტიკურ- მასიურ ორგანიზაციებს; ახალგაზრდათა ორგანიზაციების სამოქმედო ასპარეზი შემოფარგლული იყო. მათი სამუშაო ასპარეზი ქალაქის ფარგლებს არ სცილდებოდა და კმაყოფილდებოდნენ კულტურული მუშაობით, ერთი და იმავე სახელმწიფოს ქალაქებში არსებულ ახალგაზრდათა ორგანიზაციებს არ ჰქონდათ ერთიერთ შორის კავშირი, თვითეული მათგანი დამოუკიდებლივ აწარმოებდა მუშაობას. ბევრმა მათგანმა არც კი იცოდა მახლობელ ქალაქში არსებობდა თუ არა ახალგაზრდათა ორგანიზაციები.

ასეთი მდგომარეობა დიდხანს არ გაგრძელებულა. მათ არ აკმაყოფილებდა ცალკე ქალაქებში მუშაობა. მათი სამოქმედო ასპარეზი უნდა გაშლილიყო, მალე ახალგაზრდათა ორგანიზაციებმა შესძლეს „ჩინური კედლების" გარღვევა და ცალკე ქალაქების ორგანიზაციებმა იწყეს ერთმანეთთან დაკავშირება. ერთი და იმავე ქვეყნის სხვადასხვა ქალაქებში არსებული ახალგაზრდათა ორგანიზაციები გაერთიანდნენ და ამნაირად წარმოიშვენ რევოლუციონურ ახალგაზრდათა ორგანიზაციების ნაციონალური გაერთიანებები.

ნაციონალურ გაერთიანებათა საქმეში პირველი ნაბიჯი გადადგა ნორვეგიის ახალგაზრდათა ორგანიზაციებმა. ისინი გაერთიანდნენ „ნორვეგიის ახალგაზრდათა სოციალ-დემოკრატიულ კავშირში". შვეციაში დაარსდა „შვეციის ახალგაზრდობის სოციალისტური კავშირი". ესპანეთში— „ახალგაზრდობის სოციალისტური ფედერაცია", გერმანიაში—„მუშა-ახალგაზრდობის კავშირი" და სხვ.

აღსანიშნავია ის, რომ ზემოდ ჩამოთვლილი ორგანიზაციები ატარებდნენ „სოციალისტურ" სახელს. სინამდვილეში კი ისინი არ იყვნენ გარკვეული სოციალიზმისათვის ბრძოლის ამოცანებში, მათ არ ჰქონდათ გარკვეული სამოქმედო პროგრამა და გეგმა.

რევოლუციონურ ახალგაზრდათა ნაციონალური გაერთიანებათა, ისე როგორც ქალაქის ორგანიზაციებში, მისწრაფება იყო ახალგაზ. მთლიანი ფრონტის შექმნა. 1906-7 წლებში ახალგაზრდათა ცალკე ორგანიზაციებში დაიბადა იდეა სხვადასხვა ქვეყნების ახალგაზრდათა ორგანიზაციების გაერთიანების შესახებ. ახალგაზრდათა ორგანიზაციების საერთაშორისო გაერთიანებათა იდეის განხორციელების სათავეში ჩაუდგა საერთაშორისო პროლეტარულ ახალგაზრდობის დაუვიწყარი ბელადი—კარლ ლიბკნეხტი.

კარლ ლიბკნეხტის მეთაურობით, ქალაქ შტუტგარტში (1907 წელს), მოწყობილ იქნა ყველა ქვეყნების ახალგაზრდათა ორგანიზაციების კონგრესი, რომელმაც საფუძველი ჩაუყარა რევოლუციონური ახალგაზრდობის მსოფლიო გაერთიანებას.

შტუტგარტში მოწვეულ კონგრესმა გააერთიანა სხვადასხვა ქვეყნების ახალგაზრდათა ორგანიზაციები. აქედან იწყება ახალგაზრდათა ორგანიზაციის დაკავშირება მეზობელ ქვეყნების ორგანიზაციებთან.

მსოფლიო ომის პირველ წელში ახალგაზრდათა ორგანიზაციები იძულებული შეიქმნენ დროებით კავშირი გაეწყვიტათ ერთმანეთ შორის. მაგრამ ასეთი მდგომარეობა დიდხანს არ გაგრძელებულა. რევოლუციონურად განწყობილი ახალგაზრდობა ხედავდა მსოფლიო ომის მთელ საშინელებას. ის მზად იყო მთელი თავისი სისასტიკით გაელაშქრა ყაჩაღური ომის წინააღმდეგ.

რევოლუციონური ახალგაზრდობის აზვირთებული ტალღები ვერ შეაჩერა ვერც სოციალ-გამცემლების და ვერც ბურჟუაზიულ პარტიების აგიტაცია- პროპაგანდამ და სასტიკ რეპრესიებმა. 1915 წლის აპრილში ქ. ბერნში (შვეიცარია) შეიკრიბა სხვადასხვა ქვეყნების ახალგაზრდათა ორგანიზაციების წარმომადგენლები. ქ. ბერნში პირველად გაიხსნა მსოფლიო ახალგაზრდათა ორგანიზაციების წარმომადგენელთა კონფერენცია. კონფერენციის მთავარი ყურადღება მიპყრობილი იყო მსოფლიო ომის წინააღმდეგ ბრძოლის ამოცანებისაკენ. კონფერენციამ მიიღო დადგენილება, რომ სექტემბრის პირველი კვირა გამოცხადებული იყო ახალგაზრდათა საერთაშორისო ანტიიმპერიალისტურ დღით.

ამ დღიდან მსოფლიოს რევოლუციონური ახალგაზრდობა ყოველ წლობით დღესასწაულობს ბრძოლისა და გამარჯვების დღეს. 1915 წლის 3 სექტემბერს, რევოლუციონური ახალგაზრდობა ანტი-იმპერიალისტური ლოზუნგებით და პლაკატებით პირველად გამოვიდა- კაპიტალისტურ ქვეყნებში. მათი ლოზუნგი იყო „ძირს იმპერიალისტური ომი", „ძირს მსოფლიო კაპიტალიზმი!"

მიუხედავად პოლიციის და ჟანდარმების რეპრესიებისა (დევნა, დაპატიმრებანი, დახვრა, გადასახლება) მუშურ-გლეხური ახალგაზრდობა ამ დღეს დარაზმული გამოდიოდა და გამოდის ქუჩებში და მათი რევოლუციონური ხმა მძლავრად გაისმის კაპიტალისტურ სახელმწიფოების ქალაქებში.

წელს მსოფლიო რევოლუციონურ ახალგაზრდობამ მე-16-ჯერ იდღესასწაულა ეს დღე. წელს მეთექვსმეტეჯერ გამოვიდა მსოფლიო ახალგაზრდობა იმპერიალიზმის წინააღმდეგ საბჭოთა კავშირის დასაცავად.

მსოფლიო მუშა-ახალგაზრდობის ახალგაზრდათა მე-16 საერთაშორისო დღის ჩატარება მეტად მძიმე პირობებში მოუხდა. კაპიტალისტურ ქვეყნებს მოედო ეკონომიური კრიზისი, რომელიც დღითი-დღე ღრმავდება, ბურჟუაზია გამოსავალს ეძებს მუშათა კლასის კიდევ უფრო შევიწროვებით. ამასთან ერთად ბურჟუაზია კიდევ უფრო ავიწროვებს მუშა-ახალგაზრდობას. ბურჟუაზიის შეტევაზე გადასვლის საპასუხოდ მუშები და მუშა-ახალგაზრდები მასიური დემონსტრაციებით და მასიური გაფიცვებით უპასუხებენ. გარდა ამისა კაპიტალისტური ქვეყნები ახალ სისხლისმღვრელ ომებსამზადებენ საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ. ბურჟუაზიული სახელმწიფოები სისხლში ახრჩობენ ნაციონალურ - რევოლუციონურ მოძრაობას კოლონიალურ და ნახევრად კოლონიალურ ქვეყნებში. აი, ასეთ პირობებში მოხდა მსოფლიო ახალგაზრდობის მე-16 საერთაშორისო დღის ჩატარება.

მიუხედავად მწვავე რეპრესიებისა, მუშა-ახალგაზრდობა დარაზმული გამოვიდა კაპიტალისტურ ქვეყნებში—საბჭოთა კავშირის დასაცავად.

შორს არ არის ის დრო, როდ მსოფლიოს მუშა-ახალგაზრდობა, საბჭოთა კავშირის ახალგაზრდობის მსგავსად, დაამსხვრევს კაპიტალიზმის მძიმე ბორკილებს და ყველა ქვეყნებში წითელ დროშას ააფრიალებს. მსოფლიო მუშა-ახალგაზრდობა, კომკავშირის უშუალო ხელმძღვანელობით და განსაკუთრებით ახალგაზრდათა კომუნისტური ინტერნაციონალის (ა.-კ. ი-ს) ხელმძღვანელობით, შექმნის მთლიან ფრონტს მსოფლიო იმპერიალიზმის წინააღმდეგ—სოციალისტური რევოლუციის მოსახდენად.

ა. ჭ.

ლიტერატურული შენიშვნები

პროლეტარულ მწერლობის განვითარების ახლანდელი დონე ნათლად გვიჩვენებს იმ მხატვრულ მეთოდების ძალოვან სისწორეს, რომლისათვისაც თავის ჩასახვის დღიდან შეუდრეკლად იბრძოდა პროლეტარული ლიტერატურა და მისი ხელმძღვანელი ბირთვი — ნაპოსტოველობა. **ეს მეთოდი არის დიალექტიური მატერიალიზმი.** პროლეტარული მწერლობა მებრძოლი კლასის ხელოვნებაა, მაშასადამე მისი ამოცანები შეუძლებელია შემოფარგლულ იქნეს არსებულ სინამდვილის პასიური განსჭვრეტით. ამ მხრივ უნდა აღინიშნოს, რომ აუცილებელია ბრძოლა ყველა თეორიულ შეცდომების წინააღმდეგ, არა მექანისტური ცვლილებით და მახვილით, არამედ ჯანსაღი ბოლშევიკური თვითკრიტიკით. ამ პრინციპის აშკარა დარღვევის მაგალითს იძლევა უკანასკნელ ხანებში გაჩაღებული ბრძოლა შემოქმედებითი მეთოდების გარშემო.

ეს შემოქმედებითი დისკუსია გაიხსნა ლიბედინსკის ახალი რომანის („გმირის დაბადება") გამოსვლის შემდეგ. ეს ფაქტი გარდაიქცა ფსიქოლოგიზმის საგანგაშო ძახილად. რომანი აგებულია აშკარა ყალბი მეთოდით, მაგრამ მის წინააღმდეგ მებრძოლი ამხანაგები ხშირად ივიწყებენ, რომ „გმირის დაბადება", როგორც ამხ. ლ. ერმილოვმა შენიშნა, მიდის [illegible] და არა [illegible] წინააღმდეგობრობის გზით. ლიბედინსკის, როგორც კვალიფიციურ მწერალს, შეეძლო მოენახა ადექვატი გამოსავალი ფორმა და დაკმაყოფილებულიყო შიშველი პლაკატიზმით, (როგორც ეს ხდება მრავალი მწერლების მიერ) მაგრამ მან ეს გზა არ აირჩია. მართალია, ლიბედინსკიმ ძლიერ დიდი შეცდომები დაუშვა, მაგრამ ამ შეცდომებით სპეკულირება, მათი გაზვიადება და ამ ნიადაგზე ბრძოლა ნაპოსტოველობის იდეურ მობრძოლობასთან, ეს არის მექანისტურ-ვულგარული ვარჯიშობა, დონკიხოტობა.

აშკარა იდეალისტური და ანტიდიალექტიური „უშუალო შთაბეჭდილებათა" თეორია, ასევე მისი და მიუღებელია ჩვენთვის შიშველი ფსიქოლოგიზმი. ეს ორი მოვლენა მჭიდროდაა დაკავშირებული ერთიმეორესთან, იგი ეძახის პროლეტ-მწერლობას უკან, ბელინსკის მეტაფიზიკისაკენ. ამიტომ იყო, რომ ამხ. ავერბახი შეეცადა გამოეაშკარავებინა ინტუიტივიზმის („უშუალო შთაბეჭდილებათა" თეორია) იდეალისტური და ანტიმარქსისტული საფუძვლები.

ეს შემოქმედებითი ბრძოლის პროცესში თანდათან აშკარავდება პროლეტარულ მწერლობის შიგნით სხვადასხვა „სტილიური" ტენდენციები. ეს პროცესი თავის გამოხატულებას პოულობს განსაკუთრებული სიცხადით ქართულ პროლეტარულ ლიტერატურაში. ადვილი შესამჩნევია, რომ ეს გაღრმავებული დიფერენციაცია სტილის დარგში არის **ზრდის შედეგი.** ასე მაგალითად: ლორთქიფანიძე ფსიქოლოგიზმის ხაზით იზრდება (ამას ამტკიცებს განსაკუთრებით მისი უკანასკნელი ნაწყვეტი მოთხრობიდან: „მზე აღარ ჩადის". ამ პატარა ნაწყვეტში ლორთქიფანიძემ ფრიად საინტერესო ფსიქოლოგიური ექსპერიმენტი მოახდინა, აქ ავტორი შიშველი ფსიქოლოგიზმის ჩიხში მოქცევისაგან იხსნა თემამ; ლიბედინსკი რომანს ლამის „ცოცხალ დებზე" სწერს, ამაშია მისი ჩავარდნის ერთი მიზეზთაგანი, ხოლო ლორთქიფანიძეს [illegible] ყოფა აელია). სამაგიეროდ მაშაშვილი რევოლუციონურ ბრძოლისა და მშენებლობის ენტუზიაზმის პოეტია, მისი ლექსი ყოველთვის მთავრდება „წინ და მაღლა". სრულიად სხვა ხაზით მუშაობს ნაროუშვილი: მისი პოემები მიზნად ისახავენ ჩვენი ეპოქის აქტუალურ თემების გაშუქებას.

ასეთი რადიკალური განსხვავება შეიძლება შემჩნეულ იქნეს სხვა მწერლებშიაც: ქალაძე მძიმე ეპიური სტილით და ჯანსაღი პროლეტარული ხმით ხასიათდება, ეული — რევოლუციონურ ილუსტრაციებით, პოლიტ-მორჯინოვი რელიეფური გამომხატველია ფსიქოლოგიზმისა. ამგვარი პარალელები დაუსრულებლად შეიძლება მოიხაზოს, მაგრამ ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ეს მაგალითები საკმარისია. ახლა კი გადავიდეთ უშუალოდ ცალკეულ მხატვრულ ფაქტების გარჩევაზე.

პირველ რიგში უნდა შევეხოთ ნ. ზომლეთელის „უგულო ღამეებს".

ნ. ზომლეთელმა უკანასკნელ წლებში თავისი მხატვრული ენერგია **უმთავრესად პროზაზე** გადაიტანა. იგი არის ავტორი ისეთი ფაქტებისა, როგორიცაა, მაგალითად: „უგულო ღამეები", „ბეჟანა დაბრუნებული" და სხვა. პირველის თემა აღებულია ათას ცხრაას ხუთი წლის შემდეგ მოყოლილ რეაქციის ცხოვრებიდან. რომანის მოქმედება იწყება იმ დროს, როდესაც უკვე დამარცხდა რევოლუცია და „მოსახლეობის ურეაქციონერესმა ნაწილმა იწყო შემოკრება მწერლისა და მამასახლისის გარშემო". რომანის მთავარი ხაზი კლასობრივი ბრძოლის ფონზე იშლება. ქრონოლოგიურად რომანის მოქმედება მოდის თითქმის დღევანდლამდე. ასე, რომ ეს მხატვრული ფაქტი ძლიერ ფართო მასშტაბითაა აგებული. ზომლეთელი რადიკალურად უპირისპირდება იმ „მოთანამგზავრო" მწერლებს, რომელთაც დაამახინჯეს წარსულის რევოლუციონური ბრძოლების თემატიკა, გაახვიეს იგი ლიბერალურ ბურუსში და ამრიგად ობიექტიურად გააყალბეს მშრომელთა შეუდრეკელი ბრძოლების ისტორია. აქედან კიდევ ერთხელ მტკიცდება ის ანბანური ჭეშმარიტება, რომ მწერლისათვის მსოფლმხედველობა არის მხატვრულ ფაქტის დანარჩენ ელემენტების რეგულატორი, მთავარი მამოძრავებელი ფაქტორი. ზომლეთელი, როგორც ბოლშევიკი მწერალი პირველ რიგში ხსნის მოვლენათა შორის მიზეზობრივ კავშირებს.

მთავარი გმირი რომანისა არის თედო ახალიშვილი, რომელიც თავგამოდებით ებრძვის რეაქციის აღვირახსნილობას.

რასაკვირველია, ზომლეთელის რომანს ძირითად მიღწევებთან ერთად აქვს ფრიად სერიოზული ნაკლოვანებები, ეს უკანასკნელი განსაკუთრებით მჟღავნდება ავტორის მხატვრულ სტილში. ზომლეთელი ზოგიერთ ადგილას აშკარად ნატურალიზმამდეა დასული, აგრეთვე უნდა აღინიშნოს, რომ „უგულო ღამეებში" შეხნიერულია სიყვარულის ამბავი. აქ ავტორი ორიგინალობასაც კი სცდილობს. „ჩვეულებრივ რომანებს არაფრით არ ჰგავდა ეს სიყვარული, სწერს ავტორი ახალიშვილისა და მაშოს სიყვარულის შესახებ, იგი მაისის მზესაც კი სჭარბობდა სითბო სილამაზით, ხოლო ზამთრის პირველ თოვლზედაც კი უფრო ფაფუკი და ნაზი იყო იმავე დროს".

ეს ფრიად მოძველებული ზღაპარია.

ჩვენ უნდა ვებრძოლოთ ყოველგვარი კატეგორიის ფსიქოლოგიის წინააღმდეგ. ამას მოითხოვს თანამედროვეობის ინტერესები. ამას წინათ ლორთქიფანიძე (იხ. „მზე აღარ ჩადის") ინტიმურად შესჩიოდა თავის ერთ გმირს, რომ მას ვიღაც უკრძალავს სიყვარულზე წერას, ეს პირდაპირ მიუტევებელი გულუბრყვილობაა.

თვით ზომლეთელის რომანში სიყვარულის ამბავი ძლიერ სენტიმენტალურადაა მოცემული. ეს არღვევს რომანის სიუჟეტის განვითარების რევოლუციონურ ტემპს.

რეკონსტრუქტიულ პერიოდის თემატიკაზე არის აგებული პანტ. ჩხიკვაძის რომანი „სართულები". ამ ნაწარმოებში აღებულია ძლიერ ფართო მასშტაბი: ავტორი ეხება თვით უშუალოდ წარმოებას, დაწესებულებას, ყოფილ მეშჩანების უბადრუკ საქმიანობას, მავნებელთა ფარულ მუშაობას, ადამიანთა ფსიქოლოგიურ ურთიერთობას, ვიწრო ოჯახურ კონფლიქტებს, ახალი თაობის აღზრდას, „რეფრენის" არსებობას და სხვა. უნდა აღინიშნოს, რომ ამ ფართე რკალში ავტორი არ იკარგება, არამედ მას მონახული აქვს ამ მოვლენებს შორის მიზეზობრივი კავშირი, სწორედ ამაში მდგომარეობს რეალიზმისა და დიალექტიური მატერიალიზმის მეთოდების ძირითადი გამოყენება. უნდა მხატვრულად შეცნობილი, გარდაქმნილი და გადამუშავებული იქნეს რეალური ცხოვრება მთელი თავისი მრავალფეროვნებებით.

მუშების ფსიქოლოგიური სხვადასხვაობა გამოწვეულია სოციალური მიზეზებით. ეს პროცესი კარგად აქვს ნაჩვენები ჩხიკვაძეს. ზოგიერთი მუშა წვრილ-ბურჟუაზიული მისწრაფებითაა შეპყრობილი ქარხანას. „წელიწადი ნახევარია აქ ვმუშაობ, ამ ცეხში ფაბრიკაში, და ერთი ულუფი ბარ-კამეჩისა ვერ გადამინარჩუნებია" („პროლეტ. მწერლობა" № 6, გვ. 11). ამბობს ნახევრადგლეხი ქეტო. ეს ფრიად ტიპიური განწყობილებაა.

როგორც ვიცით ტიპიური ადამიანების კრისტალიზაცია რომანში ფსიქოლოგიზმის მეთოდით მუშაობის შედეგია. ჩხიკვაძის ტიპები არ არიან მძაფრად გამოკვეთილი, ეს იმიტომ, რომ მწერალი ყურადღებას აქცევს უმთავრესად მოქმედებას და არა მოქმედ პიროვნებას. რომანი ჯერ კიდევ არაა დასრულებული, ამიტომ მის შესახებ გადაჭრით რაიმეს თქმა შეუძლებელია. მისი თემატიური და ნაწილობრივ ფორმალური მიღწევა უდავო ფაქტად უნდა ჩაითვალოს.

გაცილებით მეტ შთაბეჭდილებას ახდენს ა. წვერავას „ძველდების უბანში". ამ მოთხრობაში მართალია ზოგიერთი მომენტები ხუნდოვანადაა გადმოცემული, მაგრამ მთლიანად იგი პროლეტარულ რეალიზმის ხაზებში იძლევა **თანამედროვე სოფლის სურათს.** მასში აღწერილია კოზაროდი კოლექტივების მშენებლობა, კულაკების ბრძოლა სოციალიზმის წინააღმდეგ, მშრომელთა ენტუზიაზმი და სხვა. წვერავას მუშაობის მთავარ ღირსებად თვითეულ უნდა ჩაითვალოს დინჯი, თხრობითი მანერა; სამაგიეროდ ზოგიერთი ახალგაზრდა მწერალი სტილის დარგში ჯერ კიდევ „დაბალ" მდგომარეობაში იმყოფება. ჩვენ ვლაპარაკობთ არჩილ ჩაჩიბაიას შესახებ, ჩაჩიბაიას არა აქვს იდეური გადახრები, იგი თემატიურადაც არაფრით განსხვავდება პროლეტმწერლებისაგან, მაგრამ სტილის, ფორმის საკითხში ჩაჩიბაია ძალზე გაურკვეველია. იგი განიცდის „შიშველი წლის" ავტორის ძლიერ დიდ ზეგავლენას, ეს ჩანს იქიდან, რომ იგი ყოველთვის ქარბუქისა და მტრედისფერ უსაზღვრო ღლეების ილიუზიითაა გატაცებული. ამას გარდა იგი იგონებს ისეთ უაზრო სიტყვებს, რომელიც არავისთვის არაა საჭირო, ასეთებია არის მაგალითად: „შორეულები", „დაცემბანდებული", „ქარყინვა", და სხვა, რომელთაც აქ ამოკლე ზედმეტი იქნებოდა.

მიხ. ჩიქოვანი და შ. გვასალია სათანადო უნარს ამჟღავნებენ. თანამედროვე ქართული პროლეტარული პროზა თანდათან წინ მიდის, ეს ზრდა ხდება უმთავრესად ახალი ძალების ხარჯზე. ჩვენ განსაკუთრებით აქ ხაზი უნდა გავუსვათ შ. გვასალიას მუშაობას მხატვრული პროზის სფეროში. მან სცადა მუშა-ახალგაზრდობის ყოფის მოცემა („ჩამქრალი კერა"). ეს მოთხრობა მართალია მიზანს მთლიანად ვერ ასრულებს, მაგრამ ამას აქვს მიზეზი. ეს მიზეზი მდგომარეობს თანამედროვე მუშა-ახალგაზრდობის სოციალური მდგომარეობის ძიების მხატვრულ ასახვაში. ამას მიზნად ისახავს თვით მოთხრობა. იგი გვიჩვენებს ახალგაზრდის ყოფას, რომელიც გარემოებამ აიძულა წასულიყო ქალაქში სამუშაოდ.

აი ზოგიერთი შენიშვნები, რომელიც უნდა აღვნიშნა თანამედროვე ქართულ პროზის შესახებ.

გ. ნატროშვილი.

აკაკის სახლში

გადავწყვიტე წელს ერთი თვე აკაკის სახლში გამეტარებინა. თბილისიდან 3 აგვისტოს გავედი საღამოს მატარებლით. იმ დღეს თბილისში დიდი ბუღი იდგა, სულის მოთქმა ჭირდა. მატარებელში კიდევ უარესი შეგუბებულობა იყო, მაგრამ იმის წარმოდგენა, რომ მალე სოფლის ლაღ და გრილ ბუნების კალთებს შევეფარებოდი, ძალას მატებდა.

ამ ფიქრით გავიარე გორი, ხაშური, [illegible] და ღამის ზუსტად სამ საათზე შორაპანში ვიყავი. გადავჯექი ქუთაისის მატარებელში. ოროთქლმავალმა ერთი უცნაურად შეიცხადა შემდეგ მძლავრი დღესასწაულით და ზედ-ლივით გასრიალდა მაგი წყლის — ყვირილის ვიწრო ხეობაში. რამდენადაც წინ მიიწევდა მატარებელი, იმდენად თანდათან იცვლებოდა ჰაერი და მეც ხალისი მემატებოდა. სიცილით ქუთაისამდე.

— აი ქუთაისიც მიუვლ მიაფრენას კეთილდღეობას რომ იცვლის თავის შავი ქვით!— წამოიძახა გულდებამ, — ულამაზო, ადრე თუ გვიან, ეს პატარა ქალაქი დიდი საინტერესო ცენტრი შეიქმნება და ქვეყნისადმი დადგება ხალხის კეთილდღეობას,—აქ თავდება ეს ელექტროები და ქარხანა – მაღაროები აგერ რომ ტოლად დაკავშირებულა ბუნებამ! რა კარგია ეს დიდი საქმე დიდი მგოსნის — აკაკის სახელთან რომ არის დაკავშირებული: ბოლოს მიადის ოქროს მადნის ელმოგრუჩია!..

ამ დროს მატარებელიც დადგა და ჩემი ფიქრთა დენაც შეწყდა. მივედით სადგურში. გადმოვიღე ბარგი და ეტლს დავუწყე ძებნა.

— რას დაეძებ ამხანაგო? შემეკითხა ერთი ახალგაზრდა გლეხი ხელში საბრით.

— აკაკის სახლში მივდივარ და ეტლი მინდა მეთქი.

ფლუაშებში ჩავცვივა.

— ძოლი ჩვენებური ეტლით წაგიყვან, ბევრი ეტლს აქ არა აქვს გასავალი, — ძაბასუხა ღიმილით და ხელში საბრე შეათამაშა.

ამაში მეც დავეთანხმე საკუთარი თვალებით.

მოვრიგდით. ჩაალაგა ბარგი პატარა, ჩაჩიალა ურემში, მეც შიგ მოვთავსდი და გავუდექით გზას. სულ ათი საათი არ გვეყოფა, ვფიქრობდი, რომ ვიცოდი გადმოტრიალდა და ეგრეთ გავიარა: შემდეგ ჩემი ბარგი ქალები. სადგურიდან აკაკის სახლამდე სულ სამი კილომეტრია, მაგრამ ისეთი ოღრო-ჩოღრო და ლოდებიანი, რომ ურმით მგზავრობა უჩვეო კაცისთვის შეუძლებელია: წელები ჩაგეჭრება მუცელში.

კორტოხზე წამოდგმული აკაკის სახლი შორიდან დავინახე. მისმა დანახვამ ერთი-ორად მომიმატა ენერგია. მოულოდნელად იმისა, რომ გულგრილი ვარ და მალლობზე ძველი მიჯრით, ისე აღფრთოვანდა არიც კი მივარდნოდა აღმართი.

მეტად დაღლილი ვიყავი და მოსვენება მჭირდებოდა, მაგრამ რა მოსვენებაზე? მე ხომ აკაკის სახლში ვიყავი, საქართველოს დიდი მგოსნის.

აკაკის სამშობლო კუთხე — სხვიტორია. ეს სოფელი საჩხერის თემის სოფელთა შორის ულამაზესია. აკაკის ეზო ფერდობზეა გაშლილი და დაბურულია კაკლის ხეებით, ხეხილით და ეზოს თავში, მაღლობზე, ამართულია ორსართულიანი ქვითკირის სახლი მეტრი სისქე კედლებით. სახლის წინ პატარა, თეთრი „აკაკის ეკლესია" სდგას, რომელიც ეხლა გაუქმებულია და ლამაზობის სადგურად გამხდარა. ყველაფერიდან ჩანს, რომ ეს სახლი თითქმის ნაშთია: ცხრა ცენტრი მოგონებებით, ვიდრე სავ‑

ხის, რადგან თანამედროვე სახლებს არაფერით გავს. მიუხედავად სართული ფრიად დაზიანებულია (არ შერჩენია არც ერთი ფანჯარა და კარი მთელი) და მხოლოდ საქონლად და სამზარეულოდ ხმარობენ; მეორე სართული კი ფუძის მდგომარეობაშია, მაგრამ ჟამთა ვითარების მიხედვისაც სავსოდ დაუწინდება თავის მსახვრალი ხელი: შპალიერი დაფლეთილია და კედლებზე ძონძებივით ჰკიდია; იატაკი თითქმის შელებილი ყოფილა, მაგრამ ეხლა ძალზე გაცვეთილი და სანახევროდ დამპალია; არც სახურავი აქვს როგიანი. მხოლოდ კედლები დგანან მტკიცედ და შესაფერად რომ შეკეთდეს, ერთი საუკუნეს კიდევ თამამად გაუძლებს თავზე, თუმცა, როგორც წარწერიდან სჩანს, ერთი საუკუნეს უკვე გადაუთვლია მის თავზე. (1834 წ. აშენებით) ზედა სართული ხუთი თვალისაგან შესდგება: საკმაოდ მოზრდილი ზალა და ოთხი საშუალო ზომის ოთახი, ქვის თაღებიანი ფართო აივნით.

მოულოდნელად იმისა, რომ ეს სახლი ძველია და თვალსაჩინოდ დაზიანებული, ისე სურათადაა შენახული, რომ განცვიფრების იწვევს მე კალმის იშვიათად მინახავს ასე მოვლილი ოჯახი. ბარაქალა დიასახლისს — ანიკო აბდუშელიშვილს, რომ აკაკის ხსოვნას ასე პატივისცემით ეპყრობა!

ამ სახლის აივნიდან მთელი საჩხერის თემის ორივე ხელის გულივითაა თვალწინ გადაშლილი თავის მწვანე სერებით და სალტესავით შემორტყმულ მთებით. სერებზე გაფენებულია სოფლები და ყველა ფერდობები დასერილია ბაღებით, ვენახებით და ყანებით. ამ სოფლებს შუაზე სჭრის ყვირილივით ცივი და ბროლივით სუფთა მდინარე — ჩიხურა, ჭრელ ქათიბიან კალმახებით სავსე... ერთი სიტყვით, ყველაფერი ლამაზი და მიმზიდავია, მაგრამ განსაკუთრებით მშვენიერია აქ ღამე.

დადგება ღამე. ოქროს ბურთივით ამოგორდება პირსავსე მთვარე, დაჯდება მთაზე ვშიროს კუნთივით და სხვიტორის გულში უთვალავ თვალებს! ჭვეშ კი მოშხუის ბოროლი ჩიხურა, სადაც კლდეების ვერ იტევს ზღუდე... და გადმოსცერი მაღლით ჯიქურად თეთრი ორწყილი — აკაკის ბუდე! შორიდან დაქანცულ ქოხებს და ოდებს მისძინებიათ მწვანე სერებზე... დაჭრილი ღამე ცახცახით ჰგოდებს და ჩეროებში დადის ცეროზე. შეცნის მთვარის მწვანე როდენი და სიჩუმის მოგვრელობა!.. აგერ ნაავი ნისლებს მიცურის და ქროჭინების ისმის გალობა. მართლაც თავის ქვეშ თეთრი ჭირფალი და იქიდან ცეკვა ლექსებს! მე ამ განცდებით ჭრილობა ამოვიღე, სხვიტორის ღამეს ეკალებს. ეს „სხვიტორის ღამე" აკაკისაც ყვარებია, — როგორც გადმოგვცემს ხშირად დაჯდებოდა თურმე აივანზე, უყურებდა მთვარის ამოსვლას და აღტაცებით იძახდა... „სხვიტორის ღამე ყველა ღამეთა დედოფალიაო!".

დიახ, მკითხველო, ლამაზი და მიმზიდველია აკაკის კარ-მიდამო და გარემო ბუნება, მაგრამ ყურადღების ცენტრში მაინც აკაკის ოთახი სდგას. აქ ყველაფერი ხელუხლებლად არის დაცულ-შენახული, რაც აკაკის სახელთან არის დაკავშირებული და რასაც მისი ხელი მიკარებია უკანასკნელ წუთებში: პალტო, ქუდი, კასტუმი, ბოლსაპოშკები თავის კალოშებით და წინდებით, ჯოხი, ლოგინი, სადაც მგოსანი გარდაიცვალა, მაგიდა, სადაც თავის წკრიალა ლექსებს სწერდა, საათი, რომელიც იმწამსვე გაუჩერებიათ, როგორც კი გადაიცვალა მგოსანი... ერთი სიტყვით ყოველი წვრილმანი შენახულია იმავე სახით, როგორც ეს საყვარელ მგოსნის გარდაცვლის ჟამს ყოფილა! წარმოიდგენეთ, ჩამხმარი ყურძნის მტევანიც კია მიკიდებული კედელზე! ეს ყურძენი აუღიათ მგოსანის სიკვდილის წინ მოუთხოვია, მაგრამ ვერ უჭამია და დარჩენილა.

ამ ოთახის სანახავად მრავალი ხალხი დადის, როგორც საქართველოს სხვადასხვა კუთხიდან, ისე ამიერ-კავკასიიდან და რუსეთიდანაც კი. მაგ. მარტში 1 ნახ. თვეს ყოფილა რუსეთის ცნობილი მწერალი — ანდრეი ბელი და დიდი კმაყოფილი და აღტაცებული წასულა.

ჩემი აქ ყოფნაში, მთელი თვის განმავლობაში ისეთი დღე არ გამოვლია, რომ 10-15-დე კაცი თუ ქალი რომ მაინც არ მოსულიყოს, ხშირად 40—45 კაცამდე შემდგარი ჯგუფიც კი მოდიოდა თავის აპარატით და დაიახლოებით ერთად სურათს იღებდა.

შემდეგ, ვისაც ეხერხება, სწერს თავის შთაბეჭდილებებს და იქვე, კედელზე ჰკიდებს.

ამჟამად ფურცლებით მოჩითულია აკაკის ოთახის კედლები. სულ სამასი ცალი დაგროვდა, მაგრამ, უნდა ვიფიქროთ, ხელმოწერის მეტიც იქნებოდა რომ ყველა სწერდეს, საინტერესოდ მოვიყვან აქ რამდენიმეს.

„აკაკის ოთახში.

აკაკის ოთახის ნახვამ ჩემში გამოიწვია ისეთივე შთაბეჭდილება, როგორც გოეტეს და შილერის ოთახებმა ქ. ვაიმარში. საჩხერეც ხომ წააგავს ქ. ვაიმარს და მაზე უფრო ლამაზია თავისი მომხიბლავი ბუნებით და მოლოდინებით".

გოეტე და შილერი გერმანიაში, აკაკი დაილია საქართველოში.

ქება და დიდება საჩხერეს, რომ მას წარმოუშვია ისეთი დიდი პოეტი".

ქ. იენის უნივერსიტეტის დოქტორი ერმოკრატ თილაკაძე.

„საყვარელ მგოსნის ხსოვნას აღსანიშნავად.

1928 წ. მაისის 13-ს. ჭიათურის რაიონის გზის ლენინური კომკავშირის უჯრედის წევრები და იმავე უჯრედთან არსებული სოფ-პიონერთა კოლექტივის წევრები ვიფიცავთ ვდგებით თქვენს წინაშე, რომ ერთი წუთითაც არ დავივიწყებთ საქმეს თვალწინ წარმოუდგათ ცოცხალი სურათი საყვარელი აკაკის დიდი შემოქმედებისა.

უძვირფასესო და საყვარელო აკაკი! ჩვენი ნორჩი თაობა, ლენინური კომკავშირი ფიცით ვდგებით თქვენს წინაშე, რომ ერთი წუთითაც არ დავივიწყებთ საქართველ აკაკის, მისი დიდი შემოქმედების სახით".

ხელს აწერენ უჯრედის ხელმძღვანელები, რაცხვით 4 კაცი.

1929 წ. ივლ. 30, ქუთაისის მაზ. გან. მუშაკთა კავშირის მიერ გამართულმა ექსკურსიამ დაათვალიერა სახალხო პოეტის — აკაკის სახლი. ექსკურსიაზე ერთი გამოუთქმელი შთაბეჭდილება მოახდინა სახლის მდებარეობამ და განსაკუთრებით ამ ოთახმა, რომელშიაც დაბადებული და გარდაცვლილა სახელოვანი პოეტი.

ექსკურსია დიდ მადლობას სწირავს ანიკო აბდუშელიშვილს, რომელსაც განსაკუთრებით დაუცავს დღემდე და კედლადაც მოწესრიგებულია აგრეთვე ხელუხლებლად და თავის რიგზე შეინახავს ის ნივთები, რომლებითაც უკანასკნელ წუთებამდე სარგებლობდა ჭაღარა მგოსანი."

ხელს აწერს 19 კაცი.

„1930 წ. მაისის 24 მიხა ცხაკაიას სახელობის ქართან-მადაროში მომუშავე მუშებმა ვინახულეთ დიდებული მგოსნის საცხოვრებელი ბინა, რამაც დიდი შთაბეჭდილება დასტოვა ჩვენზე. დიდ სინანულს გამოვთქვამთ იმ მხრივ, რომ დიდებული მგოსნის სახლი გადაცემული აქვს საქ. საბჭოთა მწერლების ფედერაციას. ძლივს ფედერაციამ მეტი ყურადღებას მიაქცევს ამ ისტორიულ ძეგლს და დაიცავს დიდებულ მგოსნის სახსოვრად".

ხელს აწერს 18 კაცი.

ჭიათურის მუშებს, ლტოლვებისთან ერთად უკმაყოფილებაც გამოუთქვამთ იმის შესახებ რომ აკაკის სახლი ასე უყურადღებოდ არის მიტოვებული და ჰქონდა დაუდეიათ, რომ გამოითხოვენ ნებართვას ვისგანაც ჯერ არს და თავის საკუთარ სახსრებით შეაკეთებენ ამ ისტორიულ ძეგლს. ეს ყოფილა შარშანდელ წლის მაისის თვეში, მაგრამ ჯერ-ჯერობით ეს საკითხი ისევ ღიად რჩება.

მე კი მგონია, ეს საკითხი დაყოვნებას ვერ ითმენს და რაც შეიძლება ადრე უნდა გადაიჭრას.

რაღა თქმა უნდა, ინიციატივა ამ სახლის შეკეთების საქ. საბჭოთა მწერლების ფედერაციამ უნდა აიღოს ხელში. რაც შეეხება საჭირო თანხას, სამართლიანობა მოითხოვს, ეს ფული სახელმწიფომ გაიღოს აკაკის წიგნების შემოსავლიდან, რომელნიც მან გამოსცა ამ ათი წლის განმავლობაში და რომელთა ჰონორარი მთლიანად მასვე რჩება, რადგან მემკვიდრეები დიდ არ ალხედებენ.

მ. რუხაძე.

ნავთის რეზინი

ეს საკითხი, როგორც არ იყოს, [illegible] მაგრამ საინტერესო ფაქტებზე, რომ ნავთისაგან შესაძლებელია რეზინის მიღება. რეზინის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს საავტომობილო მრეწველობაში, რეზინისაგან კეთდება კალოშები და სხვ.

რეზინის მოპოვება სულ ტროპიკულ ქვეყნებში დამოკიდებული იყო იმაზე თუ რამდენად შესაძლებელნი იმ მსოფლიო მნიშვნელობის მონოპოლიის დაპყრობილების ის [illegible] ფირმები (ამერიკა, ინგლისი), რომლებიც [illegible] ხარობს კაუჩუკის ტყის შემცველი მცენარეები. კაუჩუკის პლანტაციების მსოფლიო მპყრობელი **ოქტავ გომბერგი**, ის მსოფლიო ბაზრის ერთ-ერთი დიქტატორი, მეტად დაკავშირებულია კაუჩუკის მრეწველობის მონოპოლისტური მეურნეობით. მაგრამ ის ჯერ [illegible] ამ დიდი მონოპოლიის, რასაც [illegible] კაუჩუკის წარმოების საავტომობილო მრეწველობა.

ავტომობილების წარმოება თანდათან იზრდება. ბრაზილიისა და ცეილონის კაუჩუკის პლანტაციები ამ მონოპოლიის [illegible] სხვა გზები, სხვა [illegible], რომ [illegible] მონოპოლიის [illegible] საშუალება [illegible].

ამ ნიადაგზე წარმოიშვა ხელოვნური კაუჩუკის პრობლემა. ამ საკითხზე, [illegible] ნავთის [illegible] ამ მინერალისაგან მსოფლიოში უდიდესი მნიშვნელობის კაუჩუკის დამზადების ხელოვნური საშუალება. [illegible] ლაბორატორიაში ნავთის მინერალს (საწვავს) და [illegible] იმისათვის, რომ [illegible] ხელოვნური კაუჩუკის მიღების პრობლემის საფუძვლიანს.

განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა აქვს ამ პრობლემას საბჭოთა კავშირისათვის, სადაც კაუჩუკის ბუნებრივი პლანტაციების

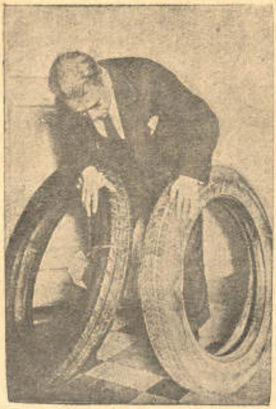

ნავთის რეზინისაგან დამზადებული შინები.

რაოდენობა ჯერ-ჯერობით მეტად მცირეა. ხელოვნური კაუჩუკის მიღების საშუალების აღმოჩენას საბჭოთა კავშირისათვის ის მნიშვნელობა აქვს, რომ ამ გზით ჩვენი საავტომობილო მრეწველობა განთავისუფლდება [illegible] საჭიროებისათვის შემოტანილი კაუჩუკის იმპორტი (შემოზიდვა) ჩვენს ქვეყანაში, რომელიც მილიონობით ზარალს და მძიმე ტვირთად აწევს საგარეო ვაჭრობის ბიუჯეტს.

საბჭოთა მეცნიერების სასახელოდ, პროფ. **ბიზოვმა**, მისმა თანამშრომლებმა და 15 თავდადებულმა სტუდენტმა მონახეს საშუალება, თუ როგორ უნდა იქნას დამზადებული ნავთისაგან ხელოვნური კაუჩუკი.

საბჭოთა კავშირი ნავთის ქვეყანაა. ასეთ კაუჩუკისაგან გაკეთებული სანიმუშო ნივთები [illegible] ხმარებაშია და გამოირკვა, რომ ისინი სრულიად არ ჩამოუვარდება ბუნებრივი კაუჩუკისაგან დამზადებულ საგნებს. საავტომობილო შინები კი გამოცდილ იქნა [illegible] დროს და [illegible] მეტად საუკეთესო შედეგები გამოიწვია.

[illegible] **ნავთის რეზინისაგან დამზადებული შინები.** პროფ. ბიზოვის [illegible] ნ (ბ) [illegible] „კაუჩუკის [illegible]" [illegible] ხელით, [illegible] და [illegible] პრობლემაზე მუშაობენ, [illegible].

ამგვარად საბჭოთა კავშირის [illegible] ერთი უდიდესი [illegible] რომ [illegible] იქნას გაზიდული.

ელექტრული მოტორით მიწის დამუშავება

მიწის დამუშავების ძველი წესი ისტორიის მიერ უკვე განწირულია. მეტი შრომით ნაკლები ნაყოფი—ასეთი იყო და არის გუთან-ხარ-კავის საშუალებით მიწის დამუშავების შედეგი. მაგრამ მიწის კერძო საკუთრების დროს, როცა ცალკე მეურნეობა ცალკე სამყაროს წარმოადგენს, როცა არ არსებობს ამ მეურნეობათა გამაერთიანებელი საერთო ინტერესი და შეკავშირებული ძალა ბუნების ძალთა წინააღმდეგ საბრძოლველად, მიწის დამუშავების სხვა გაუმჯობესებული წესის შემოღებაც შეუძლებელი იყო, მანქანა უფრო ძვირია, მას მეტი ძალა შესწევს, რომ გაცილებით მეტი მიწა მოხნას, ვიდრე ეს უბრალო გუთნით შეიძლება. მანქანას მეტი არე ესაჭიროება მოქმედების საშუალებით, სამაგიეროთ მის მიერ მოხნული საერთოდ გაცილებით იაფად ჯდება.

სოფლის კოლექტივიზაციაც სწორედ იმას უწყობს ხელს, რომ მეტი გასაქანი და სარბიელი მიეცეს მანქანების მუშაობას სოფლად. ტრაქტორი განსაკუთრებით მიწის განსაზოგადოების პირობებშია ხელსაყრელი.

მაგრამ ტეხნიკა წინ მიდის. ის, რაც გუშინ ყველასათვის ახალი და მისაღები იყო, დღეს უკვე აღარ ვარგა, დაძველებულია, სხვა უფრო კარგი სისტემის გამოგონების მეოხებით მისი ადგილი. ასე ემართება ტრაქტორსაც. მას ბევრი ნაკლი აქვს, ის არ არის დაზღვეული სხვადასხვა ნაკლისაგან.

რანაირია ეს ნაკლი? აღვნიშნავთ მხოლოდ უმთავრესს: ტრაქტორის ძრავი ერთობ რთულია და ხშირად მეტისმეტი გაფრთხილება იცის, რის გამო ის საჭიროებს ხშირსა და ძვირს რემონტს. ტრაქტორს შეუძლია ემსახუროს მეურნეს, თუ მისი გამოყენების ნორმალური პირობები არსებობს, 5-8 წლის განმავლობაში. ჩვენს პირობებში კი, როცა გზები არ ვარგა, სხვადასხვა კულტურები ნაკლებად მოვლილია და ნაკლები ცოდნის ტრაქტორისტები ჰყავთ, ეს ვადა გაცილებით შემცირდება. ტრაქტორისათვის საჭირო საწვავი მასალა ძვირია. გარდა ამისა, ტრაქტორი მძიმეა და თავისი სიმძიმით აკუმშავს სტეპნის მიწას და ცუდად აფხვიერებს და შლის მას. ტრაქტორი დატვირთულია „მკვდარი" ინვენტარით, რის გამო მცირდება მისი ნაყოფიერება. მას მეტად ნელი სვლა აქვს, რაც ხელს უშლის მასზე მიბმულ იარაღებს, რომ განავითარონ ამ ნაყოფიერების მაქსიმუმი, რაც მათ შეუძლიათ.

სამაგიეროთ ელექტრონის გუთანს არა აქვს ის ნაკლოვანებანი, რაც ტრაქტორს ახასიათებს. ელექტრო-გუთანი იძლევა დიდ ნაყოფიერებას შედარებით მცირე ენერგიის ხარჯვის დროს და თვით შესრულებული სამუშაო მაღალი კვალიფიკაციისა. ელექტრო-მოტორს, რომელსაც მოძრაობაში მოჰყავს ელექტრო - გუთანი, არსებულ ძრავათა შორის ყველაზე უფრო მარტივი კონსტრუქცია აქვს. მისი მოწყობილობა არაა რთული და მოვლაც უბრალო ესაჭიროება, საწვავი მასალა მას არ ესაჭიროება, როგორც ტრაქტორს, გარდა მხოლოდ იმ შემთხვევისა, როცა ჯამბარაზე, გარდა ელექტრო-მოტორისა, სდგამენ კიდევ შიდაწვის ძრავს და ეს ძრავი შეერთებული არაა ელექტრო-გადაცემის ქსელში.

უფრო დიდი ყურადღება მიექცა ამ წესით მიწის დამუშავებას მე-20 საუკუნის დასაწყისში (გერმანია). ომმა დროებით ხელი შეუშალა ამ წესის გავრცელებას. ომის დამთავრების შემდეგ კი ამ წესით მიწის დახვნის ცდებს ჰქონდა ადგილი საფრანგეთში, იქ ამჟამად ელექტრო-დახვნას აწარმოებენ მიწისმფლობელთა კოლექტივები და საზოგადოებები. გერმანიაში ის მეტადაა გავრცელებული, ვიდრე საფრანგეთში.

ცდებს საბჭოთა კავშირშიაც ჰქონდა ადგილი. 1923 წელს „ელექტროზემ"-მა მოახდინა [illegible] მეტიის ხუტორში. გუთანი და ჯამბარა საბჭოთა ქარხნებში იყო დამზადებული. 1923-25 წლებში ცდები ხდებოდა დონბასში (საბჭოთა მეურნეობა „ხლებნაია"—451 ჰექტარ მიწაზე. საბჭოთა მეურნეობა „შევჩენკო"—234 ჰექტ.). თურქესტანში ბამბის მიწებზე (97 ჰექტ.). სამარის გუბერნიაში შაქრის ქარხნის მიწებზე (121 ჰექტ) და კოსტრომის გუბერნიაში კოოპერატიულ მიწებზე.

რა შედეგი მოგვცა ამ ცდებმა? მოსავლიანობის ზრდა, მიწის ფენის ღრმად გადაბრუნება და მისი გაფხვიერება, გამოფიტულ მიწის ზედაპირის განაყოფიერება და სხვ... გამოირკვა, რომ თვითეულ გლეხს, ადვილად შეუძლია გუთნისა და ჯამბარის მართვა. უდავოდ ისიც დადგენილია, რომ მიწის ამ წესით დახვნა მომგებიანი (რენტაბელური) იქნება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მოხვნა მიწის საკმაო დიდ ფართობზე ხდება.

დიდი მნიშვნელობა აქვს ელექტრო-გუთნის მუშაობისათვის გაცდენის საკითხს. პირველ ყოვლისა საჭიროა ნიადაგის გაწმენდა-გასუფთავება. წინააღმდეგ შემთხვევაში, მანქანა დიდი ძალისაა და ყოველი გაჩერება იწვევს ერთხელ ამუშავებული მანქანის ენერგიის უქმ ხარჯვას მისი მუშაობის გაგრძელების გამო ინერციის ძალით. ამ მხრივ საკითხი ისედაც კი სდგას, რომ ზოგიერთი რჩევას იძლევიან—ელექტრო-ჯამბარები ღამითაც უნდა იქნას გამოყენებული.

საჭიროა მხოლოდ შესწავლა-შეთვისება გამოცდილების იმ შედეგებისა, რაც ევროპას უკვე აქვს ამ მხრივ. მიწის დამუშავებისა და სარგებლობა-გამოყენების კოლექტიური ფორმები წარმოუდგენელია გაუმჯობესებული სისტემის მანქანების შემოღების გარეშე.

მ. ლ—ი.

ერთი ექსპედიციის საიდუმლოება *)

გაფრენის წინ

ტილოსაგან ანდრე გაფაციცებით ადევნებდა თვალყურს ანემომეტრების თეფშებს, რომლებიც ბრუნავდნენ მის მიერ აგებულ მაღალ ანძაზე. ყველაფერი ჩვეულებრივად... 28 ივნისს თეფშები უცებ გაშეშდნენ. ქარი შესამჩნევად შენელდა. ეს გაგრძელდა საათი ან მეტი, რის შემდეგ ნელა, კუს ნაბიჯით ანემომეტრების თეფშები დატრიალდა მოპირდაპირე მიმართულებით. ჰაერში იყო რაღაც ახალი, შეუმჩნეველი... სწორედ ამ დღეს ანდრემ შეკრიბა თავისი თანამგზავრები, ამოგლიჯა ფურცელი ბლოკნოტიდან და ყრუ, მაგრამ ამავე დროს მტკიცე ხმით წაიკითხა დეპეშა, რომელიც იმავე საათში გაეგზავნა მთელი მსოფლიოს ყველა კუთხეში, სადაც მოუთმენლად ელოდენ მას.

აი ის დეპეშაც:

„28 ივნისი.

„ქარი კვლავ არახელსაყრელია. პასუხისმგებლობა მე მაწევს ჩემ მიერ დაწყებულ საქმისათვის და ჩემი თანამგზავრების სიცოცხლისათვის. მე გადავსწყვიტე დასაცდელად გამოვიყენო კიდევ სამი კვირა, რომელიც დარჩა შემოდგომის გრიგალების დაწყებამდე. თუ ბედი კვლავ არ ინებებს ამინდის შეცვლას, რაც არ უნდა მოხდეს —16 ივნისს მე გავფრინდები აეროსტატით და შევეცდები გავიკვლიო გზა ჩრდილოეთისაკენ, თუგინდ არახელსაყრელ ქარის პირობებში.

ანდრე".

მშვიდობით „არწივო"

1897 წლის 9 ივლისს შპიცბერგენის არქიპელაგის დანის კუნძულზე დაჰქროლა სამხრეთის ქარმა. თითქოს ელექტრონის ნაპერწკალმა გაირბინა პატარა ხის სახლში, სადაც მთელი თვის განმავლობაში ლოდინში მოიქანცა ხალხი. სადაც ცნობამ ქარის შეცვლის შესახებ ინჟინერ ალმარ ფრენკელს მოუსწრო იმ დროს, როცა იგი დიდ თანხას უგებდა კაპიტან იენს სვედენბორგს. ნახევრად სველი ბანქო ეყარა გადაბრუნებულ მაგიდაზე. კრონებისა და იორების გროვა მკრთალად ბრწყინავდა ნავთის ლამპის სინათლეზე. ინჟინერს შავი ფერი დაედო, ხელით გასწია მოგება და გამოვიდა ჰაერზე. ქარი ძლიერდებოდა. დაბალ შენობების სახურავები ჭრიალებდა და წუწუნებდა; თავისუფლად და სწრაფად მიექანებოდენ ღამით ღრუბლები, მიექანებოდენ ჩრდილოეთისაკენ...

ნაწყვეტებით და ხმამაღლა გაისმოდა ანდრეს ბრძანებები ფარდულის ნახევრად ღია კარებიდან. გაზი უკვე შხუილით გამოდიოდა ბალონებიდან; უზარმაზარ მედუზასავით იბერებოდა და მოძრაობდა მიწის იატაკზე აეროსტატის მოყვითალო ჯარისი. სამი ღამე და ორი დღე ივსებოდა წყალბადით აეროსტატის ბურთი.

„სვენსკზუნდზე" დაჰკრა ორმა საათმა. სახოვათ ქვეითი ჯარის გუნდი. გადმოსხმული სამხედრო გემიდან კაპიტნისა და ორკესტრის მეთაურობით, სალაშქრო მარშით უახლოვდებოდა ანგარს.

ანემომეტრები თითქოს სიხარულით და ჰრიჭინით ტრიალებდნენ მაღალ ანძაზე... ქარი არ სუსტდებოდა, მაგრამ მისი მიმართულება საგრძნობლად იხრებოდა აღმოსავლეთისაკენ.

— არც ერთი წუთი დაყოვნება!

გუნდი მწკრივში დაეწყო. ფრენკელი და სტრინდბერგი ხტუნვით მორბოდნენ შორიდან, ზეწეულის ტანსაცმელში გამოწყობილი. ისინი ავიდნენ კიბით და იქ დაიკავეს ადგილი კალათაში. სტრინდბერგის ხელში ყველამ დაინახა რბილი საგანი. იგი ღუღუნებდა და გაქცევას ლამობდა. ეს იყო მტრედი... ანდრემ ბლოკნოტიდან ამოხია ფურცელი და მუხლზე დასწერა ტექსტი უკანასკნელი დეპეშისა:

„აფტონბლადეტის" რედაქცია, სტოკჰოლმი, შვეცია

„გადაწყვეტილების თანახმად კვირას 11 ივლისს დილის 10 საათზე და 35 წუთზე შევუდექით მზადებას და ამჟამად, ნაშუადღევის ორ ნახევარ საათზე, ვემზადებით გასაფრენად. ჩვენ ალბად გავფრინდებით ჩრდილოეთ აღმოსავლეთით და იმედი გვაქვს თანდათანობით მოვხვდეთ იმ ადგილებში, სადაც ქარი უფრო ხელსაყრელი აღმოჩნდება, ვიდრე აქ. ექსპედიციის ყველა მონაწილეთა სახელით გულითად სალამს ვუძღვნი სამშობლოს და მეგობრებს.

ანდრე".

მან ფურცელი გადასცა კაპიტანს. მეზღვაურმა იგი უბეში ჩაიდო. „ინჟინერო ანდრე, — სთქვა მან, — მთელი მსოფლიო შეგყურებთ თქვენ. მთელი მსოფლიო მოელის თქვენს დაბრუნებას".

ისინი ერთმანეთს გადაეხვივნენ. მტკიცე ნაბიჯით ავიდა ანდრე კიბეზე და დაიკავა თავისი ადგილი კალათში. მეზღვაურმა მიირბინა, მას უნდოდა გაეწია და წაეღო კიბე. მაგრამ ინჟინერმა ჟესტით გააჩერა იგი. მან აიღო კიბე და მოათავსა კალათის შიგნით.

15 კაცი ფრთხილად ანთავისუფლებდა თოკებს. აეროსტატი გამოსხლტა ხელიდან ხალხს, რომლებიც მას აკავებდნენ და ჩამოეკიდა უკანასკნელ თოკებზე, დედამიწიდან 5 საჟენის მანძილზე.

— ინჟინერო, შენს აეროსტატს ჩვენ უნდა ვუწოდოთ „ორნენ" („არწივი"), — დაიძახა კაპიტანმა.

— დე იყოს ასე... ანდრეს ხმა ყრუდ მოისმა ზევიდან.

ორკესტრმა დაუკრა შვედური ჰიმნი. უკვე განთავისუფლებული თოკებიდან აეროსტატი და ხალხი დატრიალდა მიწაზე. როცა ისინი ადგნენ და იბერტყავდნენ მტვერს, აეროსტატი უკვე შორს იყო, მაღლა. მზე ამოეფარა ღრუბელს. ჯერ ჩრდილები დარჩა მიწაზე და აი, რამდენიმე წუთის შემდეგ, აეროსტატმა აშკარად იწყო დაბლა დაშვება. აი ის უფრო და უფრო უახლოვდება ზღვას, აგერ შეეხება კალათი წყალის ზედაპირს...

ხოლო ტომარა გადაიშვა კალათიდან. „არწივი" ახტა ზევით, ქარის ნაკადმა გაიტაცა ის და თითქმის პირდაპირი მიმართულებით გაჰქროლა ჩრდილოეთისაკენ.... მთელი საათის განმავლობაში მოჯადოებული და გაჭრაყებული ადამიანები თვალყურს ადევნებდნენ შავ წერტილს, რომელიც ქრებოდა ჰორიზონტის კიდესთან. და როცა ის დაბოლოს სრულიად გაქრა, ყველამ რაღაც აუტანელი ტკივილი იგრძნო. ყინულოვანი ოკეანე დრტვინავდა და სტენდა. თავჩაქინდრული ხალხი გაითანტა. მათ ზევით შორს, მაღლა, ძლიერ მაღლა, მიფრინავდა ოდნავ შესამჩნევი შავი წერტილი, რომელსაც კურსი ჰქონდა აღებული ნისლში დამალულ სამხრეთისაკენ.

ეს იყო მტრედი, გამოშვებული ნილს სტრინდბერგის მიერ, რომელიც მიეჩქარებოდა სამშობლოში, შვეციაში, ფრეკენ ელგა N-თან.

ცნობების მოლოდინში

მიდიოდა დღეები. 12 ივლისს „სვენსკზუნდმა" დასტოვა კუნძულები და 16 ივლისს ტრომსეში იყო. გემის კაპიტანი, რომელიც ესტუმრა სტრინდბერგის ოჯახს გეტებორგში, გაკვირვებული დარჩა როცა გაიგო, რომ ნილსის მიერ გამოშვებული მტრედი ამამდე არ დაბრუნებულა შვეციაში. მტრედს 12 საათში შეეძლო გაეფრინა მანძილი კუნძულებიდან სკანდინავიის ნაპირებამდე.

21 ივლისს მეთევზეებით დასახლებულ სოფელ სვედეში, სტავანგერის ახლოს, სამხრეთ ნორვეგიაში, მონადირემ მოჰკლა საფოსტო მტრედი და დეპეშათა სააგენტოებმა იმავე დღეს მთელ ქვეყნიერებას აცნობეს სენსაციური ცნობა. დეპეშის ტექსტი შემდეგი იყო:

„ქრისტიანია, 22.

21 ივლისს სვედეში, სტავანგერის ახლო დაჭერილ მტრედს ჰქონდა რგოლი ფეხზე და წარწერით: „ჩრდილოეთის პოლუსი. 14.247-62", რომელიც გადაღებული ჰქონდა ფრთაზე".

არაჩვეულებრივმა მღელვარებამ შეიპყრო ევროპა, ვინც სასპორტო ინტერესით ან მეცნიერული ცნობის მოყვარეობით ადევნებდა თვალყურს „არწივის" გაფრენას უცნობ ყინულოვან უდაბნოში. უცნაური წარწერა მტრედის ფრთაზე უდიდეს ინტერესს იწვევდა ყველაში; მისი გამოცნობის მცდელობანი უკვე აღწევდა. მაგრამ ამ წარწერამ, ჩანაწერის მოტრფიალთა ყველანი, ვინც მისი დაიჯერა. ის მოსაზრება, რომ წარმოადგენდა ტრომსეს ნავთსადგურისაკენ გაფრენილი მტრედის დაჭერის ადგილის სამხრეთის კოორდინატებს, როგორც სჩანს, მოსაზრება, რომელიც თავდაპირველად გამოითქვა ბევრის მიერ, ჩქარა დაუსაბუთებელი იქნა პროფესორ ესხოლმის წერილობითი განცხადებით გაზეთ „აფტონბლადეტში". პროფესორი ეჭვიანობდა, რომ ანდრეს მტრედებს არა აქვთ ბეჭედი ფრთაზე და რგოლი ფეხებზე. ამ მტრედებს აქვთ ერთი ტიპის კარტონის გილზები. სიგრძით 6 სანტიმეტრი, გახვეული პარაფინში ამოვლებული გარსში, რომელიც წყალს არ უშვებს და მიმაგრებულია ფრინველის კუდზე. გილზაზე დაბეჭდილია ცნობა: „ანდრეს ექსპედიცია. 1897 წელი. „აფტონბლადეტის" რედაქციას, სტოკჰოლმი, შვეცია". გილზში ადევს დეპეშის დაბეჭდილი ტექსტი, თხოვნით — ვინც ნახავს რედაქციის ხარჯზე დაუყოვნებლივ მიიტანოს დანიშნულების ადგილას.

საიდუმლოება ჩქარა გამოირკვა და დიდ უხერხულ მდგომარეობაში ჩააყენა გაზეთები და სააგენტოები. გერმანული შტემპელი მტრედის ფრთაზე იწყებოდა არა სიტყვით ნორდპოლ (ჩრდილოეთის პოლუსი), არამედ ნორდპოოლ, რაც წარმოადგენს გეოგრაფიულ სახელწოდებას კუნძულ გელგოლანდზე მდებარე სოფლისას, საიდანაც მტრედი გამოუშვეს ადგილობრივმა მტრედის მოყვარულებმა.

მაგრამ ერთი სიახლე მეორეს მისდევდა.

29 ივლისს ჰამბურგის ნავთსადგურში დაბრუნებულ გოლანდიის გემის „ლორდერიხტის" კაპიტანმა აცნობა გაზეთ „ახალი ჰამბურგის კურიერი"-ს კორესპონდენტს, რომ ღამით, 17 ივლისს, თეთრ ზღვაში ჩრდილოეთის განედის 60° 30' და 35° 30' მან დაინახა უცნაური საგანი, რომელიც წყალში ცურავდა. საგანი იყო მოძრავი და რბილი, იგრიხებოდა წყალში და არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლებოდა ჩათვლილიყო დალეწილი გემის ნაწილებად. იგი არ იყო აგრეთვე არც მკვდარი ვეშაპი, — პატარა მზით იყო სანაძლეოდ დადებული, — ვინაიდან მას არ სცემდა სპეციფიური სუნი და მას თავს არ დასტრიალებდნენ ფრინველთა გუნდები. კაპიტანს ეჩვენებოდა რაღაცის დამთავრება და ამიტომ არ მიუახლოვდა საგანს. მაგრამ დარწმუნებულია, რომ ეს იყო ანდრეს დაღუპული აეროსტატი.

„ლორდერიხტის" აღმოჩენის ამბავი მოედო მსოფლიოს. შპიცბერგენიდან შვეციის ეგზომეთის სამეფო გემის „ლოფოტენის" დაბრუნების მომენტში გემის კაპიტანი იუწყებოდა, რომ ძლიერი სამხრეთ დასავლეთის ქარი, რომელიც ჰქროდა „არწივის" გაფრენის დროს, არ ჩანდა მთელი კვირის განმავლობაში. ამასთან დაკვირვებით დარწმუნდნენ, რომ ანდრეს აეროსტატის ავარია თეთრ ზღვაში ათასიოდე კილომეტრის მანძილზე შპიცბერგენიდან შეუძლებელია. ნორდენშელდმა და ესხოლმმა საჯაროდ განაცხადეს ეს იმავე „აფტონბლადეტის" ფურცლებზე და შესაფერი ცნობები დაგზავნეს კონტინენტის ყველა კუთხეებში. ყოველი შემთხვევისათვის, ნორვეგიის დეპარტამენტმა მაინც მისცა განკარგულება ყველა გემებს, რომლებიც ცურავდნენ თეთრ ზღვაში ყურადღებით ედევნებინათ თვალყური ზღვის ზედაპირისათვის „ლორდერიხტის" მიერ ნაჩვენებ ადგილას.

---

*) დასაწყისი იხ. „დროშა" № 16.

14 აგვისტოს, 2 კვირის ლოდინის შემდეგ, ახალმა შეცდომამ არ დააყოვნა, დილის 4 საათსა და 50 წუთზე პაკეტბოტმა „ვირგო ხალდენმა" განგეშუნდის ახლო შენიშნა აეროსტატი, რომელიც 30 მეტრის სიმაღლეზე მიფრინავდა, ვერხაი ანდრეს აეროსტატის შესახებ (რომელიც ერთი თვის შემდეგ სკანდინავიის სამხრეთ - აღმოსავლეთ ნაწილში აღმოჩნდა!) ელვის სისწრაფით მოედო მთელს. ერთი დღის შემდეგ გამოირკვა, რომ სინამდვილე აეროსტატი ეკუთვნოდა სპორტსმენ ცეტის, და იმ წუთებში, როცა მას პირდაპირული თვალყურს ადევნებდნენ, მოქალაქენი, მან მოასწრო 20 კილომეტრით დაშორება არენდალიდან. გაზეთების სწრაფწარმავალი იმედები შესცვალა სრულმა იმედობამ.

16 აგვისტოს გაზეთ „დაგენსმა" გამოაქვეყნა წერილი, რომელშიც დამარწმუნებლად და ნათლად ამტკიცებდა, რომ ანდრეს ვერც ერთი ნავი ვერ მოაღწევდა ევროპამდე. ამის დამამტკიცებლად უნდა ჩაითვალოს ის გარემოება, რომ ნილს სტრინდბერგის მიერ თავის საცოლისათვის გამოგზავნილი მტრედი არც კი მოსულა შპიცბერგენიდან ტრომსეში. „ცივი ჰაერი და მტაცებელი ფრინველები სრულიად უიმედოდ ხდიან მტრედის ფრენას ასეთ ცივ ზონაში", — დასძენდა გაზეთი.

მეორე დღეს, 17 აგვისტოს, თევზის საჭერი ხომალდის „ალკენის" კაპიტანმა ტრომსეში მოიყვანა მტრედი, მოკლული ჩრდილოეთ ყინულოვან ოკეანეში, ნორდკაპსა და შვიდ კუნძულს შუა. კაპიტანმა ვერ გაბედა გაეხსნა გილზი წარწერით: „ანდრეს ექსპედიცია", რომელიც მიმაგრებული იყო მტრედის კუდზე. იგი გახსნეს მხოლოდ 18 აგვისტოს ტრომსეს სანავთსადგურო კანტორაში. დეპეშა, რომელიც დაუყოვნებლივ გაეგზავნა „აფტონბლადეტის" რედაქციას, იუწყებოდა:

„13 ივლისი. დღის 12, 30 ვიმყოფებით ჩრდილოეთის განედის 82° 2' და აღმოსავლეთის სიგრძედის 15° 5'. მივფრინავთ აღმოსავლეთისაკენ, პირდაპირ გზას 10 გრადუსით გადავუხვევთ. ყველანი კარგად არიან. ეს მესამე მტრედია.

ანდრე".

1897 წლის მთელ დანარჩენ ნაწილში გაზეთის მკითხველები ამაოდ მოელოდნენ პირველ გვერდებზე დეპეშებს კრისტიანიიდან, ტრომსედან და სტოკჰოლმიდან. მკითხველები ზოგჯერ პოულობდნენ სიტყვას „სტოკჰოლმი", ხარბად კითხულობდნენ სტრიქონებს, მაგრამ ტექსტი მათ სულ სხვა ამბავს აცნობებდა.

მოდიოდა გაზაფხული.

მოხუცი ბეწვეულის ქურქში

ყინულებში ჩაჭედილი ვეშაპების საჭერი გემი „ავრორა" დარჩა ეგნისის ყურეში, სადაც ერთმანეთს ხვდება სამი მიწა: ზაიდერნის, საუტჰემპტონის და ლაბრადორი—დღეს მატერიკის ნაპირი. ჯერ კიდევ რასმუსენი კი, 1926 წლის 1-ლ აპრილს, ძაღლების ქარავნით, ტრიუმფალურად მიიწევდა წინ. ჯერ კიდევ გაუმაგრებელ ყინულებით, პირდაპირ დასავლეთისაკენ, იქით, სადაც იწყება გუძონის ყურე — დიდი და უსაზღვრო ყინულის ოკეანე, რომელიც აღწერა თვით ეგრონმა რომანში „ბეწვეულის ქვეყანა". ძაღლები მხიარულად მირბოდნენ და ნაშუადღევის 1-ლ საათზე სექსტანტმა აღნიშნა 89° სიგრძედი და 150 კილომეტრი გზა, გავლილი ღამის განმავლობაში. ჩრდილოეთის ელვარების ცისფერი სხივებით განათებულ ყინულოვან სამყაროში. კიდევ ორი საათი მწვავე ქარი, ძაღლების ყეფა და მარხილის ჭრიალი, ჩოხვალი მზის სხივებზე წითლად მოელვარე ყინულის ველზე და მარხილი გაჩერდა მონადირეთა თავშესაფართან და სავაჭრო პოსტთან „ჩისტერფილდის ფიორდი", „რეზოლუშენის" კონცხის ბოლოში. დიდი ქოხები გადაჭიმულიყო რასმუსენის წინ. რასმუსენმა დასჭირდა მარხილების სადგომი თანამგზავრი ესკიმოსი და ხან რომელიც „ჩინიდან" მეორე სართულში მიდიოდა. შენიშნა ქარიშხლის, რომელიც ზედაც აღბეჭდილი სიტყვები „კანადის ოფის" იუწყებოდნენ, რომ ამ შორეულ და ველურ ოლქში არიან კანადის ხელისუფლების წარმომადგენლები. რასმუსენმა მოსწია კარი, გადადგა ნაბიჯი წინ და კინაღამ წააქცია უცნაური ადამიანი, თავიდან ფეხებამდე გახვეული ბეწვეულის ქურქში. ქურქიდან მოსჩანდა მხოლოდ თვალები, ამღვრეული და გაწითლებული და ლოყის ნაწილი, ყვითელი და დანაოჭებული. მოხუცი იყო გამხდარი და წელში მოხრილი. ერთი შეხედვით ის იყო 70, თითქმის 80 წლისაც. მოხუცს ყურადღებაც არ მიუქცევია ზოგიერთის სიტყვებისათვის და ბუტბუტებით — გრძნობის სიტყვებისა თუ ლოცვების, — დაეშვა კიბეზე.

— ვინ არის ეს?

— ერთერთმა იცის ვინ არის, ამბობენ, რომ არის პატარა ტურკეტილი. ფრანგი, ერმებით მოვიდა ბოოტიის კონცხიდან, უკანასკნელი კორდონიდან ფიორდებთან. 30 წელიწადია არ უნახავს ევროპელები და სამშობლოში ბრუნდება რომ მოკვდეს.

კანადელმა კომისარმა რასმუსენს გროგი მიაწოდა, მათ ადღეგრძელეს ერთმანეთი.

პატარა ტურკეტილი

2 აგვისტოს საღამოს მზემ მიაღწია ჰორიზონტის ქვედა კიდემდე. კიდეც ცოტა ჩავიდა დაბლა და შემდეგ ეხლა მეერთე-მოყვითალო ფერთოხალივით, მოტეხილ კიდით, როგორც დაბნელების დროს. ცოტა ხნის შემდეგ მზე ისევ წავიდა ზევით. არაფერი არ სჩანდა, ჰაერში იდგა ნისლი, მაგრამ არა თეთრი როგორც ლენინგრადში და არც მეორე - ნაცრისფერი, როგორც ლონდონში. ცა, ჰაერი და მიწა იყო მოყვითალო, გაყინული. იდგა ყინვა 40 გრადუსი ცელსიუსით. ჰაერით სუნთქვა არ შეიძლებოდა, ის უნდა გესვა ტრიხილად მოსმით და სწრაფად ისე, როგორც კონიაკი. რასმუსენი იჯდა უცნაურად მოხუჭუჭებულ ფანჯარასთან და უსმენდა რადიოს: საღამოს მესის კვემიკიდან, რომელსაც ვაროომეტრზე უცხადა ხელის დადების დროს სცემდა მწვავე ჩარლსტონის ჰანგები ნიუ-იორკიდან.

უცებ შემოვიდა მსახური და სთქვა:

— ტურკეტილი კვდება. იგი სთხოვს ყველა დამსწრეებს მივიდნენ მასთან დაბლა, ორიოდე სიტყვა აქვს სათქმელი.

პირველ სართულში, ფაქტორიის სამკურნალოში, იწვა პირქვე ჩამხობილი მოხუცი. მასთან იყო ასეულ კილომეტრზე ერთადერთი ექიმი: ეს იყო კომპანიის მსახური, რომელიც რასმუსენს და მეტი არავინ. ფაქტორიის აგენტის და დანარჩენი მცხოვრებნი [illegible] სახლში, რომელიც [illegible] ბაზაზე. პატარა ხანში, და მეში - [illegible] დიდი ზონით. სხვა ხალხი 800 კილომეტრის რადიუსზე „გადაწყვეტილებიდან" არ იყო. მოხუცი კვდებოდა. ის გაცივდა ჯერ კიდევ მაშინ, როცა მაკ-კლინტოკის ყურეში მარხილში ჯდებოდა. ქარი ნახევრის ჩრდილოეთ აღმოსავლეთის ქარი სცემდა იყო, რომ მოხუცი სასიკვდილოდ წამოეწია. ლოგინზე ის იწვა გადაგორებით ჩრდილოეთისაკენ, [illegible] თვალები. რასმუსენს ეგონა, რომ ეს ბოდვა, რომლებიც ძლიერ და საშინლად მოძრაობდნენ კედლებზე მოდიოდნენ რაღაც **ძლიერ მნიშვნელოვანი**, რომ არ დაივიწყოს, არ მოკვდეს უთქმელად...

მოხუცი ახველდა. [illegible] სანამ იგი [illegible] სინათლისფერ ლეიბზე [illegible] ხიდში და როცა [illegible] მან დაიძახა: „არაგი"!

მოხუცმა მოსვა და დაიწყო ლაპარაკი გასაგებად, გარკვევით. გაწითლებულ ლოყებში თითქოს ახალი სიცოცხლე [illegible].

— უამბეთ ევროპაში.... 1900 წელს ტორონტოს სამისიონერო საზოგადოების მიერ აქ გამოგზავნილმა მე გავემგზავრე შორს, გუძონის აქეთ, ლანკასტერის სრუტისაკენ; სადაც როგორც მე მოვიგონებდი, ცხოვრობდნენ ესკიმოსთა ტომები, რომელთაც არასდროს არ უნახავთ თეთრი კაცები. ეს აღმოჩნდა ტყუილი. მათ უნახავთ თეთრი კაცები და არა ერთხელ. ისინი ესაუბრებოდნენ თეთრ კაცებს ისრებს, რადგან თეთრები მათ არამეგობრულ ბეწვეულსა და ნანადირევს. მაგრამ მე არ მომკლეს. მაშველი მეგობრობამ ჩემი თანამგზავრის, მათი ტომის კაცის, რომელიც შემთხვევით მოხვდა კანადაში და იქ ისწავლა ინგლისური ენა. მე არ მომკლეს, მაგრამ დამატყვევეს და წამიყვანეს თან—უფრო შორს, კოქბურნისაკენ, იქ, სადაც ეხლა აგებულია ფაქტორია „მორმონის-ლეკ", იქ მაშინ იყო მხოლოდ ყინული და უდაბნო. ერთი კვირის შემდეგ ჩემმა თანამგზავრმა ესკიმოსმა გამომიცხადა, რომ ტომის ბელადებს სურთ ჩემი ნახვა და რამდენიმე კითხვის მოცემა. მე წავედი მათთან. მათი მოხუცებული და ცბიერი ფიზიონომიები არაფერს საიმედოს არა მპირდებოდნენ. იყო მისის დილა, [illegible] ამ ადგილებისთვის. თოვლი ლღვებოდა ფეხებს ქვეშ და მისგან შეიძლებოდა გუნდების კეთება. ეს თოვლი და სუნთქვა, რომელიც მოხუცების პირიდან ამოდიოდა, სუნთქვა გაფუჭებული სილაპების ნედლი შეგრძნობის გამამხნევებელი სუნით, მე მახსოვს როგორც ახლა...

— „მართალია თუ არა გვითხარი ჩვენ,— მკითხა ერთმა მათგანმა,—რომ შორეულ ქვეყანაში, სადაც ცხოვრობენ თქვენი თეთრი ადამიანები, არის დიდი კარვები, რომლებიც ფრინავენ ჰაერში, როგორც ფრინველები?"

მე დადებითი პასუხი მივეცი, [illegible] მოუთმენლად არც კი დაველოდებოდნენ, თუ როგორ შეიძლოთ ამ კითხვის მოცემა [illegible]... შევნიშნე, რომ, როცა თარჯიმანი მათ ჩემ სიტყვებს გადასცემდა, მოხუცები შეკრთნენ და შიშით გადახედეს ერთმანეთს.

— „მართალია თუ არა,—შემკრთალი განაგრძობდა კითხვას მოხუცი,—მართალია თუ არა, რომ ეს კარვები გაკეთებულია თხელი კანიდან, რომელიც არ გავს ჩვენი ცხოველების კანს?"

ამ კითხვაზეც დადებითი პასუხი მივეცი... და მაშინ მათ აჩქარებით ისე, რომ არც კი [illegible] ერთმანეთს, რაღაც ჩემთვის გაუგებარი გრძნობებით გამსჭვალულებმა, უცნაური ცეკვით ყინულზე, მიამბეს არეული და საშინელი ისტორია, რომლიდანაც მე გავიგე მხოლოდ ის, რომ რამდენიმე წლით ადრე ჩემს საუბრამდე ესკიმოსებთან, მათი ტომის მაშინდელ საცხოვრებელ ადგილას, დაახლოებით ჩრდილოეთის განედის 65 გრადუსზე და დასავლეთის სიგრძედის 90 გრადუსზე გრინიჩიდან, ციდან დაეშვა ჰაერის კარავი, რომლიდანაც გამოვიდა სამი თეთრკანიანი ადამიანი. ამ ხალხს უნდოდა გაეგო გზა დასახლებულ ადგილებისკენ, მაგრამ, რადგან არავის არ ესმოდა მათი და ყველანი დამფრთხალი გაექცნენ მათ, როგორც მოჩვენებას, თეთრკანიანები კიდევ რამდენიმე დღეს დარჩნენ დაშვების ადგილას.

რა მოუვიდათ მათ შემდეგ?:

ჯადოსნური ცეცხლი

...ტურკეტილს აღარ შეეძლო ლაპარაკი. ის გრძნობა დაჰკარგა და ამ მდგომარეობიდან გამოვიდა მხოლოდ ნაშუადღევს...

ექიმი და მსახური, რომლებმაც თავისი მოვალეობა შესრულებულად ჩათვალეს, აჩქარებით გავიდნენ ოთახიდან... მხოლოდ რასმუსენი დარჩა აგონიაში მყოფის საწოლთან მარტო. ნაშუადღევს მოხუცმა დაამთავრა ესკიმოსების ნაამბობი.

— თეთრკანიანები მხარით იდებდნენ პრიალა თეთრ მილებს და ისროდნენ იქიდან ცეცხლს, რომელიც გაფრენილ ფრინველს კლავდა სამჯერ უფრო უმოკლეს მანძილზე, ვიდრე ისარი ეწევა მხოლოდ. იმათ სულებმა ჩაიგდეს ტყვიით თეთრი ხალხი და ჩვენ ეცნობით ისინი ტყვეობიდან.

— რა უქნიათ თქვენ მათ?!

— ჩვენ ისინი მოვკალით...

ვ. ზერინგი.

—'—

გავიდა 33 წელიწადი. ანდრეს ექსპედიციის საიდუმლოობამ თარდა [illegible]. ეჭვს გარეშეა, რომ ანდრეს ჯიბეში ნაპოვნი დღიური და [illegible] ნაწერები, რომელიც გაზეთ „დაგენსის" ექსპედიციამ აღმოაჩინა, ამცნობენ მთელ მსოფლიოს ტრაგიკულ პირობებს, რომლებმაც ამ გმირული ექსპედიციის დაღუპვა გამოიწვიეს.

მოსკოვის საპროტეზო ინსტიტუტი

აქ ნამდვილი სასწაულები ხდება. ეს ის ადგილია, სადაც ადამიანის „მეორეთით აღდგენას" ახორციელებენ. მოჰყავთ უცხვირპირო, უტუჩო, უხელო, უფეხო ადამიანები, რომელთაც, ერთ დღეს, სად და როგორ პირობებში დაჰკარგეს ორგანიზმის ეს უმთავრესი ნაწილები.

ერთი მათგანი უცხვირო იყო. სოფლის ბავშვები მას დასცინოდნენ... გავლის საშუალებას არ აძლევდნენ. გაიძახოდნენ: „უცხვირო მოდის". უცხვირომ ჩაიკეტა კარები. გარეთ არ გამოდიოდა დღისით. ღამით კი შეუდგებოდა მუშაობას იმ პირობით, რომ დილისათვის უკვე დაემთავრებინა ის.

ამ ავადმყოფს არ ჰქონია უბა და ცხვირის ნაწილი.

მოულოდნელად „უცხვირო", სადღაც მიიმალა. მას ვეღარ ხედავდნენ ვერც დღისით და ვერც ღამით. ის წავიდა იქ, სადაც იყო იმედი მისი „მეორეთით აღდგენის". ადამიანმა, რომელიც შენატროდა მოხუცების და ბავშვების ხვედრს, უცხვირო ცხვირი იცვალა. მან ცხვირი „გაიკეთა", ადამიანური სახე მიიღო. ინსტიტუტიდან სოფელში დაბრუნებულმა ცოლის შერთვა და სოფლის საბჭოშიაც დაიწყო მუშაობა.

ყოველივე ეს ხდება მოსკოვის საპროტეზო ინსტიტუტში. ასეთი ინსტიტუტი სულ ორია მთელს საბჭოთა კავშირში: მოსკოვში და ლენინგრადში.

ამ ინსტიტუტის სახელი მოედო მთელს საბჭოთა კავშირს. მას აწყდებიან ყოველი კუთხიდან. ინსტიტუტი ფართოდ იყენებს ცეროპის სამეცნიერო დაწესებულებათა გამოცდილებას და ამ მიზნით ხშირად გზავნის საკუთრების შესასწავლად თანამშრომლებს ევროპის ამა თუ იმ ქალაქში. თვით ინსტიტუტის დირექტორს, სპეციალურად აქვს შესწავლილი გერმანიისა და ავსტრიაში მახინჯი ბავშვების რეგისტრაციის საქმის. ავსტრიასა და გერმანიაში მახინჯი ბავშვი დაბადებიდანვე უნდა აღირიცხოს და გადაეცეს სათანადო სამკურნალო დაწესებულებას. ეს იმიტომ, რომ ბავშვების ხანაში სიმახინჯესთან ბრძოლა უფრო ადვილია, ვიდრე დავაჟკაცების პერიოდში.

ბავშვებსაც ითვლის ამ ინსტიტუტის არსებობას. მათ იწყეს მოსკოვისაკენ ლტოლვა იმ იმედით, რომ იხილონ სინათლე, აადგან ფეხი, დაემსგავსონ სხვა ადამიანებს, რომელთაც აქვთ ორგანიზმის ყველა ის ნაწილები, რომლებიც მათ ბუნებამ ან არ მისცა, ან კიდევ მისმა სიმკაცრემ და მის მიერ წარმოშობილმა ძალების უგუნურმა დაუნდობელმა სტიქიამ წაართვა. მოსტაცა... ეს ის ბავშვებია, რომელთაც ოდესღაც ყველა „წმინდანებს" მოალოდინებდნენ, ხატს შე-

ელოდებოდნენ, რომ, ერთ დღეს, ეგებ ცამ შერია გაიღოს და მოწყალება გაიმეტოს.

საინტერესო პარალელია. ამჟამადაც ეს ბავშვები ვიღაცას შეჰყურებენ, საიდანღაც შველას მოელიან, ვიღაცას იმედი აქვთ. მაგრამ ეს უკვე აღარაა „წმინდანები", „ძლევამოსილი ხატები", ეკლესია და მისი მსახურები. ეს მეცნიერებაა, რომელიც საბჭოთა ან—ს და თანდათანობით გზას იგნებს სამხედლისა და ცრუმორწმუნეობის ბუროსში

ინსტიტუტს აქვს პროფესიონალური ტრავმატოლოგიის განყოფილებაც. ამ განყოფილებაში მოთავსებული არიან წარმოებაში დაშავებული მუშები რომლებიც ან მანქანის ქვეშ მოჰყვნენ, ან დაიმტვრიეს, ან კიბიდან ჩამოვარდნენ და სხვ. აქვე არიან ძმენებული მუშები, რომლებიც ხშირად „ბედნიერი შემთხვევით" თუ ასცდებიან ხი-

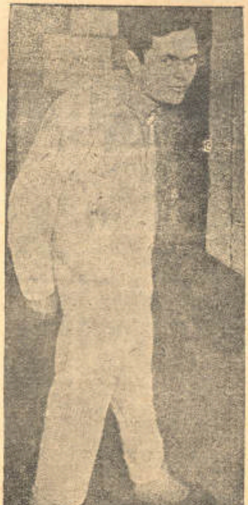

ზევით — საპროტეზო ინსტიტუტის პაციენტი ოპერაციამდე. **ქვევით**—იგივე პაციენტი ოპერაციის შემდეგ.

ფათს, თორემ ისე მათ მუშაობაში ტექნიკური უშიშროების წესები ნაკლებადაა დაცული.

იმას, ვინც უფეხობის თავი დააღწია ინსტიტუტში, ასწავლიან სიარულს. ამისთვის არსებობს ინსტრუქტორების განსაკუთრებული შტატი, რომლებიც საგანგებო დარბაზში თავს დასტრიალებენ გახსნების გზაზე დამდგარ ბენების ბეღკრულ შვილებს და ასწავლიან მათ სიარულს, რის შედეგადაც მოვარჯიშენი თანდათანობით ამარცხებენ ადიან და ჩამოდიან კიბეზე და სხვ.

ინსტიტუტში სწავლობენ აგრეთვე განსაკუთრებულ ხელობასაც. ასწავლიან იმას, თუ როგორ უნდა შეეგუოს უფეხო და უხელო ადამიანი გარემო ბუნებასა და ცხოვრებას. დაჰყო ინსტიტუტში ერთმა მონადირემ, რომელიც მთებში ატარებდა დროს და მხოლოდ ნანადირევით ცხოვრობდა. ბუნების სტიქიასთან ბრძოლაში მან დაჰკარგა ხელე-

ხწერს.

ბი და ფეხებიც. ინსტიტუტში კოვნისას ის ისე დახელოვნდა წართმეულ ხელისა და ფეხის ფუნქციების სხვა საშუალებით შესრულებაში, რომ მას თამამად შეეძლო სრულიად გარკვეევით წერა, თოფის ხმარება (ერთ ზამთარში მოჰკლა თექვსმეტი მელა და უთვალავი კურდღელი), ჩანგლისა და კოვზის ხმარება, ცხენის მართვა და სხვ. ინსტიტუტმა გადაიღო მისი სურათი კინემატოგრაფიულ ლენტზე.

შედიხართ პალატებში და საშინელი სურათი წარმოგიდგებათ. აქ არიან ადამიანები, რომელთაც დაჰკარგვიათ ადამიანური სახე და შეხედულება. ისინი მზად არიან ყველის მსხვერპლისათვის, ოღონდ კი თავი დააღწიონ საცოდაო მდგომარეობას. მაგრამ არც ერთი მათგანი არ გადის აქიდან იმედით, სასოწარკვეთილი. უკეთებენ ცხვირს, ტუჩებს, უბებს (გვერდებიდან), ეს რთული ოპერაციები კეთდება ისე, რომ თვით დასახიჩრებული მზადაა დათანხმდეს ხორცის აღებაზე ერთი ადგილიდან, რომ ის შეიმატოს და მიაწებოს მეორე ადგილას.

მოსკოვის საპროტეზო ინსტიტუტი ემსახურება მთელს კავშირს, აქედან მარტო მოსკოვის გუბერნიის 33 ათას ინვალიდს. ამ ინსტიტუტის კბილის განყოფილება 20 ათას კბილს ულუფებს თვეში პაციენტებს. ეს ფაბრიკაა, სადაც ადამიანი ყოველმხრივ დახმარებასა და თავის „გადაკეთების" საშუალებას პოულობს, აქ მართლაც რომ სასწაული ხდება.

ა. მ—ი.

უცხოეთის ფოტო-ქრონიკა

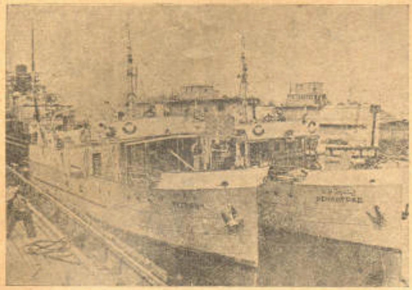

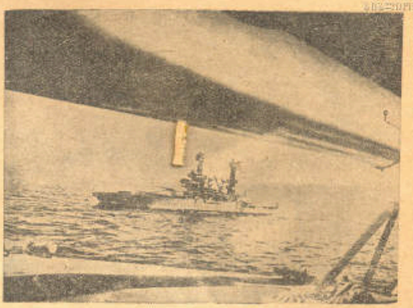

საბჭოთა გემთმშენებლობა

ლენინგრადის მარტის სახელობის გემთმშენებლობა ქარხანამ სპარსეთის სააქციო საზ-ბის „პერსრიბა"-ს შეკვეთით დაამთავრა ორი რეფრიჟერატორის აგება. აგვისტოს ბოლოში რეფრიჟერატორები გავიდნენ დანიშნულების ადგილისაკენ.

სურათზე—ახალი რეფრიჟერატორები „თეირანი" და „ლენინგრადი".

განიარაღების კონფერენციის შემდეგ

განიარაღების კონფერენციამ რომელიც ლონდონში შესდგა, არავითარი შედეგი არ გამოიღო. იმპერიალისტური ქვეყნების შეიარაღება უფრო მეტი სისწრაფით სწარმოებს.

სურათზე—კრეისერი „კოლორადო" ამერიკის ფლოტის გრანდიოზულ მანევრებზე ატლანტის ოკეანეში. ზევით—კრეისერი „ვესტ-ვირჯინს"-ის გიგანტური ზარბაზანი.

პროლეტარულ სასპორტო ძალთა დათვალიერება

ამას წინად დიუსელდორფში(რურის ოლქის მსხვილი სამრეწველო ცენტრი) გაიმართა პროლეტარულ სასპორტო ძალთა დათვალიერება. დათვალიერებაში მონაწილეობდნენ რეინის ოლქის, ვესტფალიის და სხვა რაიონების ფიზკულტუროსნები. 15000 წითელი ფიზკულტუროსნის მასიურმა შეჯიბრებებმა არაჩვეულებრივი ენტუზიაზმი და აღფრთოვანება გამოიწვიეს დამსწრეთა შორის. დიუსელდორფის მუშებმა დამსწრეებსუჩვენეს თავიანთი სიყვარული საბჭოთა კავშირის კომპარტიისადმი.

სურათზე — ფიზკულტუროსნების კოლონა ტრანსპარანტით „ჩვენი გულები საბჭოთა კავშირისათვის ფეთქავენ".

საგაზეთო გამომცემლობათა სტამბა „კოლექტივი". ტფილისი, კამოს ქ. 68. მთავლიტი № 1973. ტირაჟი 6500.